

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

БАКАЛАВРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

15.22– КР. 36 «С» 2024.04.02.009 ПЗ

СЕНИК ЯНИ МИКОЛАЇВНИ

ВП НУБіП України "НАТІ"

2024

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
«НІЖИНСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Факультет агротехнологій та економіки

ВП НУБіП України "НАТІ"

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри
обліку і оподаткування

_____ Наталія ЦАРУК
« ____ » _____ 2024 р.

ВП НУБіП України "НАТІ" БАКАЛАВРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему «Бухгалтерський облік та внутрішній контроль доходів
діяльності підприємства»

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Гарант освітньої програми
к.е.н., доцент

_____ (підпис)

Наталія ЦАРУК

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Керівник бакалаврської кваліфікаційної роботи

к.е.н., доцент

_____ (підпис)

Наталія ЦАРУК

Виконав

_____ (підпис)

Яна СЕНИК

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
«НІЖИНСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
Факультет агротехнологій та економіки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри обліку і оподаткування

к.е.н., доцент Наталія ЦАРУК

ВП НУБіП України "НАТІ" «___» _____ 2024 р. ВП НУБіП України "НАТІ"

ЗАВДАННЯ

на виконання бакалаврської кваліфікаційної роботи студенту

Сеник Яні Миколаївні

(прізвище, ім'я, по батькові)

ВП НУБіП України "НАТІ" Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування» ВП НУБіП України "НАТІ"

Тема бакалаврської кваліфікаційної роботи «Бухгалтерський облік та внутрішній контроль доходів діяльності підприємства»

затверджена наказом директора ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут» від «02» 04. 2024 № 36 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру 03.06.2024 р.

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

Вихідні дані до бакалаврської кваліфікаційної роботи річні звіти підприємства, літературні джерела вітчизняних і зарубіжних авторів, законодавчі і нормативно-правові акти

Перелік питань, які потрібно розробити:

1. теоретико-методологічні основи обліку доходів діяльності;
2. бухгалтерський облік доходів діяльності підприємства;
3. внутрішній контроль доходів діяльності досліджуваного підприємства.

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

Дата видачі завдання «08» 04. 2024 р.

Керівник бакалаврської кваліфікаційної роботи _____

ВП НУБіП України "НАТІ" (підпис)

Наталія ЦАРУК

ВП НУБіП України "НАТІ"

Завдання прийняв до виконання _____ Яна СЕНИК

(підпис)

ЗМІСТ

ВП НУБіП України "НАТІ"	ВП НУБіП України "НАТІ"
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ	5
1.1 Економічна суть доходів	5
1.2 Класифікація доходів та їх визнання	9
1.3. Облік доходів за міжнародними стандартами фінансової звітності	15
Висновки до розділу 1	18
РОЗДІЛ 2. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ДОХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	20
2.1. Організаційно – економічна характеристика підприємства	20
2.2. Організація обліку доходів діяльності	24
2.3. Синтетичний та аналітичний облік доходів від операційної діяльності	31
2.4. Синтетичний та аналітичний облік доходів від інвестиційної, фінансової діяльності та інших доходів	36
2.5. Удосконалення обліку доходів діяльності підприємства	42
Висновки до розділу 2	46
РОЗДІЛ 3. ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ДОХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ ДОСЛІДЖУВАНОВОГО ПІДПРИЄМСТВА	48
3.1. Методичні прийоми внутрішнього контролю	48
3.2. Методика аналізу та внутрішнього контролю доходів діяльності підприємства	52
3.3. Удосконалення внутрішнього контролю та прийняття управлінських рішень щодо збільшення доходів діяльності	57
Висновки до розділу 3	60
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	64

ВСТУП

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Інтеграція у світовий економічний простір вимагає трансформування умов, суб'єктів та об'єктів господарювання згідно вимог сучасного світового ринку капіталів, товарів та інформації.

Оскільки метою діяльності кожного суб'єкта господарювання є одержання та максимізація прибутку, то необхідно більш ретельно та кваліфіковано підходити до формування його складників – доходів та витрат, детального вивчення та аналізу факторів, під впливом яких формується фінансовий результат як кожної господарської операції зокрема, так і всієї діяльності підприємства у цілому, досліджувати динаміку, тенденції, резерви, що впливають на ефективність господарювання підприємства.

Питання обліку доходів від реалізації готової продукції, які розглядаються науковцями, фахівцями стосуються обговорення принципів, методів визначення та оцінки доходів, порівняння НП(С)БО 15 "Дохід" і МСФЗ, синтетичного обліку. Результати досліджень неугальнені, стосуються більше теоретичної частини обліку та не мають практичних рекомендацій для використання суб'єктами господарювання. Облік доходів від реалізації готової продукції не розглядається окремо як об'єкт обліку з рекомендаціями для організації системи бухгалтерського обліку: синтетичного, аналітичного обліку, документального забезпечення і інших питань організації бухгалтерського обліку в системі автоматизованого бухгалтерського обліку. Відсутність методичних рекомендацій з обліку доходів від реалізації ускладнює організацію обліку суб'єктами господарювання.

Вагомий внесок у формування теоретичних та організаційно-методичних засад бухгалтерського відображення формування, використання й контролю доходів і фінансового результату здійснили вітчизняні вчені: М.Т. Білуха, Н.М. Ткаченко, А.П. Макаренко, В.І. Єфіменко,

О.Ю. Редько, Н.Г. Виговська, В.С. Рудницький, М.М. Бенько, С.В. Івахненко

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Величина доходів безпосередньо впливає на рівень прибутку. Практичне значення показника доходу полягає в тому, що він характеризує загальну суму коштів, яка поступає підприємству за певний період і, за вирахуванням податків, може бути використовувана на споживання та інвестування.

ВП НУБіП України "НАТІ"

Облік доходів діяльності підприємства є однією із найважливіших ділянок, оскільки специфіка обліку доходів тісно пов'язана із заповненням Звіту про фінансові результати.

ВП НУБіП України "НАТІ"

Метою бакалаврської кваліфікаційної роботи є вивчення обліку та внутрішнього контролю доходів та розробка заходів по їх удосконаленню на досліджуваному підприємстві.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Для досягнення поставленої мети були поставлені такі завдання:

- вивчення економічної сутності доходів на сучасному етапі господарювання;
- розкриття класифікації доходів та особливостей їх оцінки;
- оцінка впливу облікової інформації про доходи підприємства на прийняття на її основі управлінських рішень
- аналіз доходів діяльності і пошук шляхів покращення фінансового стану досліджуваного підприємства.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Предметом дослідження є фінансово-господарська діяльність ПСК

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

«Любава-5».

Методи дослідження. Для вирішення поставлених у роботі завдань застосовувались наукові методи, основою яких є діалектичний підхід до вивчення фактів, явищ і процесів, що відбуваються у фінансово – господарській діяльності підприємств, у їх взаємозв'язку і взаємозалежності, зокрема, логічний підхід, індукція та дедукція, економічне моделювання, порівняння, абсолютні і відносні показники, групування, методи спостереження та порівняння.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Економічна суть доходів

Категорія "дохід" на сьогодні залишається однією з найбільш дискусійних. Наукові роботи зарубіжних і вітчизняних економістів, підтверджують про відсутність єдиного, загальноприйнятого визначення поняття "дохід".

Різні економічні течії (класична, неокласична, маржиналіська, неокласична маржиналіська) визначають категорію доходу по-різному (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1

Сутність категорії «дохід»згідно економічних течій [21]

Напрямки	Визначення
Класична економічна теорія (А. Сміт, У. Петті, Ж.Б. Сей, Д. Рікардо Дж. Міль,)	"Джерело вигоди виявляється не тільки на стадії виробництва продукції у формі скорочення витрат, а й у процесі обміну товарами у формі збільшення обсягу продажів. Звідси виходить, що будь-яка суспільно корисна праця сприяє зростанню доходу"
Маржиналістська економічна теорія (Л. Вальрас, Е. Бем-Баверк, В. Парето, У. Джевонс, І. Фішер, Дж. Хікс)	"Досліджувалася проблема формування доходу через витрати, з боку попиту, через ставлення людини до речі, що виявляється у сфері особистого споживання й обміну. "Вихідним є положення про те, що на дохід впливає не тільки особисті інтереси виробника, а й інтереси споживачів товарів і послуг".
Неокласична маржиналістська теорія (М. Блауг)	Акцент ставиться на теорії доходів з позиції макроекономіки, розвитку продуктивних сил і виробничих відносин, не визнаючи основою цього питання теорію зарплати, прибутку, ренти й відсотка."
Неокласична економічна теорія (Ф.Хайек, Дж.Кларк, А.Пігу, Г.Хаберлер)	суть доходів пояснюється через закон природного порядку: "кожному фактору – певна частка в продукті й кожному – відповідна винагорода – ось природний закон розподілу". Висновок Джона Кларка, що стосується розподілу створеної вартості, полягав у тому, що "дохід кожного фактора пропорційний кількості й вартості його граничного продукту"

Сучасні вчені-економісти також по-різному трактують поняття доходів.

У цілому можна виділити два напрямки у визначеннях вчених щодо

доходів:

- 1) порівнюють дохід до виручки від реалізації продукції;
- 2) визнають дохід як категорію, що впливає на визначення результату діяльності суб'єкта господарювання та величину власного капіталу.

Поняття «дохід» в трактуваннях вченими та нормативних актах представлено в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Сучасне тлумачення сутності поняття «дохід» [23]

Джерело	Визначення
Блонська В.І.	"Дохід підприємства – це надходження, одержані в результаті його господарської діяльності за певний період часу у вигляді конкретних економічних вигод, отриманих внаслідок використання у господарському процесі залучених для цього економічних ресурсів в умовах прийняттого рівня підприємницького ризику"
Камінська Т.Г.	"Доходами організації визнаються збільшення економічних вигод протягом звітного періоду внаслідок надходження активів і / або підвищення їх вартості, і / або зменшення зобов'язань, які приводять до збільшення капіталу організації, за винятком внесків власників"
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 "Доход"	"Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – загальний дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг без вирахування наданих знижок, повернення раніше проданих товарів та непрямих податків і зборів (податку на додану вартість, акцизного збору тощо)".

Слід відмітити, що сьогодні категорія доходу залишається однією з найбільш дискусійних. Зокрема, в економічній літературі зустрічаються різноманітні визначення категорій “дохід” і “прибуток”, це терміни: “дохід”, “валовий дохід”, “сукупний дохід”, “дохід підприємця”, “чистий дохід”, “дохід на капітал”, “валовий прибуток”, “балансовий прибуток”, “фінансовий результат”, “чистий прибуток”, “прибуток” тощо.

Підрунням економічного підходу при визначенні доходу підприємства є категорія «виручка», що вказує на обсяг продажу виробленої підприємством продукції (робіт, послуг). Іноді цей термін ототожнюється з поняттям "дохід суб'єкта господарювання", що містить ряд складових таких, дохід від орендної

плата (під час надання основних засобів в оренду), роялті, дивідендів та відсотків від фінансових інвестицій у цінні папери сторонніх суб'єктів господарювання, тощо. У західних джерелах можемо знайти наступне трактування поняття «дохід підприємства» - це масштаб виробництва і реалізації, цін реалізації, режим реалізації[13].

Згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» доходи – це збільшення економічних вигод у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань, яке призводить до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників) [5].

Українським законодавством передбачено окремий стандарт, що регулює порядок визнання доходів, – НП(С)БО 15 «Дохід».

В НП(С)БО 15 "Дохід" наводиться також визначення категорій "чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), який визначається шляхом вирахування з доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо), та податків і зборів".

У складі інших операційних доходів розкриваються "суми інших доходів від операційної діяльності підприємства, крім чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), зокрема: дохід від операційної оренди активів; дохід від операційних курсових різниць; відшкодування раніше списаних активів; дохід від роялті, відсотків, отриманих на залишки коштів на поточних рахунках в банках, дохід від реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій), необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття тощо".

Склад фінансових доходів включає "дивіденди, відсотки та інші доходи, отримані від фінансових інвестицій (крім доходів, які обліковуються за методом участі в капіталі)".

Інші доходи, включають, зокрема, "дохід від реалізації фінансових інвестицій; дохід від неопераційних курсових різниць та інші доходи, які

виникають у процесі господарської діяльності, але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства".

Податковий кодекс України ідентифікує поняття «дохід із джерелом його походження з України» як будь-який дохід, отриманий резидентами або нерезидентами, зокрема, від будь-яких видів їх діяльності на території України (включаючи виплату (нарахування) винагороди іноземними роботодавцями), в тому числі на континентальному шельфі, у виключній (морській) економічній зоні.

Щодо міжнародних стандартів фінансової звітності, то з 1 січня 2018 року для обліку доходів був введений МСФЗ "Дохід від договорів з клієнтами" згідно якого визначаються дві категорії доходу — широку (income) та вузьку (revenue): revenue — це один з різновидів income. У вузькому розумінні дохід — це виручка від реалізації товарів, робіт і послуг. МСФЗ 15 регулює визнання лише такого різновиду доходу.

Таблиця 1.2

Категорія "дохід" за національними та міжнародними стандартами [25]

МСФЗ 15 (IFRS 15) «Дохід від договорів з клієнтами»	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»
Дохід (income) — збільшення економічних вигід протягом звітного періоду у формі надходжень або поліпшення активів, або зменшення зобов'язань, що веде до збільшення власного капіталу, крім збільшення власного капіталу, пов'язаного з отриманням внесків від учасників власного капіталу	Доходи — збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників)
Дохід (revenue, виручка) — виникає в ході звичайної діяльності суб'єкта господарювання	-
"Контрактний актив (contract asset) — право суб'єкта господарювання на компенсацію в обмін на товари або послуги, які суб'єкт господарювання передав клієнтові, якщо таке право зумовлене не плином часу, а іншими чинниками (наприклад, майбутніми результатами діяльності суб'єкта господарювання)"	-
"Контрактне зобов'язання (contract liability) — зобов'язання суб'єкта господарювання передати товари або послуги клієнтові, за які суб'єкт господарювання отримав компенсацію (або настав строк сплати такої суми) від клієнта"	-

Орієнтація міжнародних стандартів на МСФЗ на концепцію зміни активів (зобов'язань) під час визнання доходу від реалізації зумовила появу нових термінів, таких як «контрактний актив» та «контрактне зобов'язання», які в національних стандартах відсутні, що суттєво впливає на організацію синтетичного та аналітичного обліку доходів і спричиняє розбіжності в складанні Балансу (Звіту про фінансовий стан) і Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) за міжнародними та національними стандартами

Узагальнюючи визначення вчених економістів та нормативно-правових актів можна зазначити: доходи – це збільшення економічних вигод або зменшення зобов'язань (за винятком внесків учасників), які відбулися внаслідок здійснення певного виду діяльності та отриманих конкурентних переваг за результатами прийнятих ефективних управлінських рішень.

1.2. Класифікація доходів та їх визнання

Соціально-економічний зміст доходів найповніше розкривається при вивченні їх класифікаційних ознак, впорядкування яких є визначальним напрямом вдосконалення обліку (табл. 3). Як правило, класифікація доходів підприємства будується за напрямками використання інформації про доходи: для обліку, контролю, планування, управління, оподаткування.

Деякі науковці розглядають класичну класифікацію доходів за видами діяльності.

Бруханський Р.Ф. класифікує доходи за видами діяльності: доходи операційної діяльності; доходи фінансової діяльності; інші доходи.

Давидюк Т.В., Манойленко О.В., Ломаченко Т.І., Резніченко А.В. класифікують доходи за такими групами: чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); інші операційні доходи; фінансові доходи; інші доходи [2].

Гуріна Н.В. пропонує класифікацію доходів підприємств, за:

– формою отримання доходів (матеріальні, немонетарні нематеріальні);

ВП НУБІП України "НАТІ" визнанням (отримані (фактичні планові));

– періодичністю (поточні, майбутніх періодів);

– ступенем суттєвості (несуттєві, суттєві);

– центрами доходів (центр доходів «Допоміжне виробництво», центр доходів «Основне виробництво»);

ВП НУБІП України "НАТІ" географічним сегментом (дочірні підприємства або відокремлені підрозділи);

– об'єктом реалізації (реалізовані, виготовлені) [4].

Пославська Л.І. пропонує доходи класифікувати за:

– видом діяльності;

ВП НУБІП України "НАТІ" ступенем контролюваності; ВП НУБІП України "НАТІ"

– відношенням до бюджетних показників;

– видом виробництва;

– структурою доходу за будівельним контрактом.

Узагальнена класифікація доходів представлена в таблиці 1.3.

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ" Таблиця 1.3

Узагальнена класифікація доходів підприємства

Напрямок використання	Ознака класифікації	Вид доходу
<i>Бухгалтерський підхід</i>		
Для обліку	За видами діяльності	Доходи операційної, фінансової, інвестиційної, інші
	За віднесенням до звітних періодів	Доходи минулих періодів, поточні доходи, доходи майбутніх періодів
	За напрямками використання активів	Відсотки, дивіденди, роялті
<i>Управлінський підхід</i>		
Для прогнозування і планування	За можливістю планування	Планові, позапланові
	За впливом інфляційних процесів	З високим, середнім та низьким ризиком знецінення вартості
	За можливістю передбачення	Звичайні, напередбачувані
Для прийняття управлінських рішень	За впливом управлінських рішень	Релевантні, нерелевантні
	За можливістю вибору	Альтернативні, імперативні
	За ступенем регулювання	Контрольовані, неконтрольовані
Для контролю	За ступенем ризику отримання	Із суттєвим ризиком, з низьким ризиком
	За центрами відповідальності	За центрами прибутку, доходу

Класифікація, яка ґрунтується на базі бухгалтерського підходу, дозволяє

коректно відобразити доходи згідно з вимогами бухгалтерського обліку у звітності, а за допомогою управлінського дозволяє систематизувати інформацію з метою ухвалення та реалізації рішень, які стосуються управління доходами. Хоча більшість вчених класифікує дохід у залежності від видів діяльності проте можна зазначити, що питання класифікації доходів є дискусійним.

Для цілей бухгалтерському обліку і складання фінансової звітності зокрема, Звіту про фінансові результати, події, пов'язані з отриманням доходів, поділяються за видами діяльності.

Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, інших активів) визнається в разі наявності всіх наведених нижче умов) [4]:

- покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив);

- підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами);

- сума доходу (виручка) може бути достовірно визначена;

- є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені".

Доходи, достовірну оцінку яких здійснити неможливо, у звітності не відображаються, відповідно принципу обачливості, що передбачає відображення у фінансовій звітності усіх елементів за вартістю, що запобігає заниженню зобов'язань, витрат і відповідно завищенню активів і доходів підприємства. Згідно цього принципу має бути вибір методу оцінки.

Можливість достовірної оцінки - основна умова визнання доходів. У бухгалтерському обліку дохід відображається в сумі грошових коштів або їх еквівалентів, які були отримані або підлягають одержанню.

Критерії визнання доходу, згідно Положення (стандартів) бухгалтерського обліку 15 "Дохід", застосовуються окремо до кожної операції. Слід відмітити, що критерії застосовуються до окремих елементів

однієї операції, двох і більше операцій разом, якщо це відповідає суті господарської операції (операцій).

Не визнаються доходами:

1. ПДВ, акцизи, інших податки і обов'язкові платежі, які підлягають перерахуванню до бюджету чи позабюджетних фондів.
2. Надходження за договорами комісії, агентським або іншим аналогічним договором на користь комітента, принципала тощо.
3. Попередня оплата продукції (робіт, товарів, послуг).
4. Завдатки під заставу чи погашення позики, якщо це передбачено відповідним договором.
5. Надходження, у вигляді поворотної фінансової допомоги.

Визнані доходи класифікуються в бухгалтерському обліку за такими групами:

- а) дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- б) інші операційні доходи;
- в) фінансові доходи;
- г) інші доходи.

Дохід, пов'язаний з наданням послуг, визнається виходячи зі ступеня завершеності операції з надання послуг на дату балансу, якщо може бути достовірно оцінений результат цієї операції.

Оцінка ступеня завершеності операції із надання послуг здійснюється через:

- вивченням виконаної роботи;
- визначенням питомої ваги обсягу послуг: у загальному обсязі послуг, які мають бути надані наданих на певну дату;
- визначенням питомої ваги витрат, яких зазнає підприємство у зв'язку із наданням послуг, у загальній очікуваній сумі таких витрат. Сума витрат, включає тільки ті витрати, які відображають обсяг наданих послуг на цю саму дату здійснених на певну дату.

Послуги, які полягають у виконанні невизначеної кількості та дії (операції) за визначений період часу, дохід визнається шляхом рівномірного його нарахування за цей період (виняток, коли інший метод краще може визначити ступінь завершеності надання послуг).

У випадку якщо дохід (виручка) від надання послуг не може бути достовірно оцінений, він відображається в обліку у розмірі визначених витрат, які підлягають відшкодуванню.

У випадку якщо оцінка доходу (виручки) від надання послуг не може бути достовірною і не існує імовірності відшкодування зазначених витрат, тоді дохід не визнається, а витрати визнаються витратами звітного періоду. Якщо надалі сума доходу буде достовірно оцінена, то дохід визнається за такою оцінкою.

Доходом не визнається цільове фінансування оскільки, не існує підтвердження того, що воно буде отримане та підприємство виконає умови щодо такого фінансування.

Проте отримане цільове фінансування визнається доходом протягом періодів, в яких були зазначені витрати, що пов'язані з виконанням умов цільового фінансування.

Цільове фінансування капітальних інвестицій визнається доходом якщо протягом періоду корисного використання відповідних об'єктів інвестування (нематеріальних активів основних засобів, тощо) у відповідній пропорції сумі нарахованої амортизації цих об'єктів.

Цільове фінансування, яке надходить як компенсація витрат (чи збитків), яких вже зазнало підприємство, або з метою негайної фінансової підтримки підприємства без майбутніх пов'язаних із витратами, визнається доходом того періоду, коли утворилася дебіторська заборгованість, що пов'язана із цим фінансуванням.

Визнання дохід, від використання активів підприємства іншими сторонами, наприклад у вигляді процентів, роялті та дивідендів у такому порядку:

"проценти визнаються у тому звітному періоді, до якого вони належать, виходячи з бази їх нарахування та строку користування відповідними активами;

роялті визнаються за принципом нарахування згідно з економічним змістом відповідної угоди;

дивіденди визнаються у періоді прийняття рішення про їх виплату"[4].

Дохід відображається в бухгалтерському обліку в сумі справедливої вартості активів, що отримані або підлягають отриманню.

У разі відстрочення платежу, внаслідок чого виникає різниця між справедливою вартістю та номінальною сумою грошових коштів або їх еквівалентів, які підлягають отриманню за продукцію (товари, роботи, послуги та інші активи), така різниця визнається доходом у вигляді процентів.

Сума доходу за бартерним контрактом визначається за справедливою вартістю активів, робіт, послуг, що одержані або підлягають одержанню підприємством, зменшеною або збільшеною відповідно на суму переданих або одержаних грошових коштів та їх еквівалентів.

Якщо справедливу вартість активів, робіт, послуг, які отримані або підлягають отриманню за бартерним контрактом, достовірно визначити неможливо, то дохід визначається за справедливою вартістю активів, робіт, послуг (крім грошових коштів та їх еквівалентів), що передані за цим бартерним контрактом.

На підставі принципів нарахування і відповідності доходів і витрат здійснюється визнання доходів, які включаються до складу об'єктів облікового процесу.

Критерії визнання доходу застосовуються окремо до кожної операції. Проте, ці критерії також застосовуються до окремих елементів однієї операції або двох чи більше операцій разом, якщо це впливає зі змісту операції.

Отже, класифікація доходів за видами діяльності має важливе значення для оцінки діяльності підприємства. Правильно визначені доходи дозволяють правильно зрозуміти економічний зміст їх, та прийняти оптимальні

управлінські рішення. Логічність та структурована класифікація доходів з використанням бухгалтерського і управлінського підходів дає можливість ефективно реагувати на поточну ситуацію та управляти ними.

1.3. Облік доходів за міжнародними стандартами фінансової звітності

Глобалізація економічних процесів зумовила потребу в зіставленні фінансової звітності та гармонізації публічної інформації на міжнародному рівні.

Одним із шляхів гармонізації та виходу на міжнародні ринки є поступове запровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) до облікової практики окремих категорій суб'єктів господарювання.

Методологічні основи обліку доходів і відображення їх у звітності визначаються МСФЗ 15 (IFRS 15) «Дохід від договорів з клієнтами».

МСФЗ 15 встановлює принципи, які підприємство повинно застосовувати, щоб повідомляти користувачам фінансової звітності корисну інформацію про природу, суму, час та невизначеність доходів і грошових потоків, що виникають внаслідок договору з клієнтом.

Принциповою відмінністю в обліку доходів за національними і міжнародними стандартами є те, особливість, що під час визнання доходу від реалізації за національним законодавством суб'єкти господарювання використовуються так звана концепція доходу (performance reporting), у той час як за МСФЗ — концепція зміни активів чи зобов'язань (positional reporting), відповідно якої суб'єкт господарювання визнає дохід, у міру того коли, він задовольняє зобов'язання щодо виконання, зокрема, передаючи обіцяний товар чи послугу (актив) клієнтів.

Тобто, застосовуючи МСФЗ 15, суб'єкт господарювання визнає дохід, щоб відобразити передачу обіцяних товарів чи послуг клієнту при цьому сума,

відображає компенсацію, на яку очікує суб'єкт господарювання має право в обмін на ці товари (послуги).

Введення в дію у 2018 році МСФЗ стосується всіх договорів з покупцями, крім договорів оренди, які потрапляють під вплив застосування МСФЗ (IAS) 17 «Оренда»; фінансових інструментів чи інших договірних прав, чи зобов'язань, що потрапляють до сфери застосування МСФЗ (IFRS) 9 «Фінансові інструменти», МСФЗ (IFRS) 10 «Консолідована фінансова звітність», МСФЗ (IFRS) 11 «Спільна діяльність», МСФЗ (IAS) 27 «Окрема фінансова звітність» і МСФЗ (IAS) 28 «Інвестиції в залежні організації та спільні підприємства»; договорів страхування, які потрапляють до сфери застосування МСФЗ (IFRS) 4 «Договори страхування»; також немонетарних обмінів між організаціями одного напрямку діяльності із метою оприяння здійсненню продажів покупцям чи потенційним покупцям.

Насамперед слід звернути увагу на зміну визнання виручки від реалізації, що рекомендується здійснювати за таким алгоритмом (рис. 1.2).

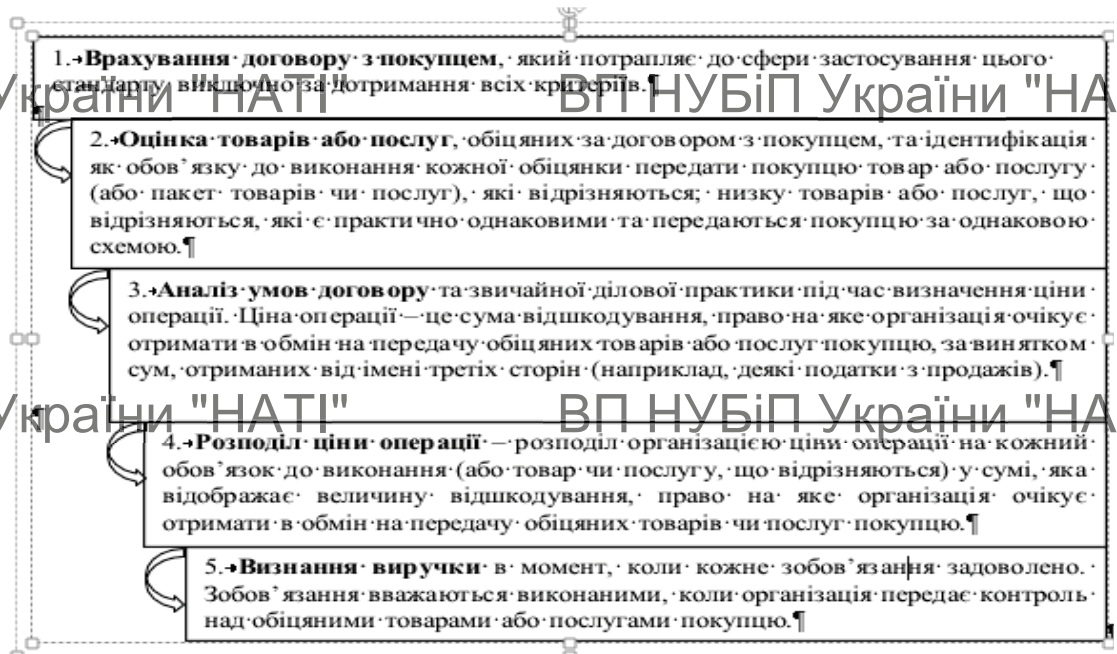

Рис. 1.2. Визнання доходу від реалізації продукції за МСФЗ 15 (IFRS 15) «Дохід від договорів з клієнтами» Джерело[4]

Питання визнання та відображення виручки від реалізації продукції

(надання послуг, виконання робіт), МСФЗ 15 (IFRS 15) «Дохід від договорів з клієнтами» також трактує відображення витрат за договорами, продажу з правом повернення; надання гарантій; визначає роль принципала та агента; визначає нереалізовані права покупців; первинний платіж, що не відшкодовується, а також деякі пов'язані витрати; ліцензування договорів зворотної купівлі; консигнаційні угоди; угоди про продаж з виставлянням рахунка й відкладеним постачанням; прийняття товару покупцем.

Отже, підприємство повинно враховувати договір із покупцем, який потрапляє під застосування цього стандарту, виключно за дотримання всіх критеріїв:

- "сторони за договором затвердили договір (усно, у письмовій формі, або відповідно до іншої звичайної ділової практики) та зобов'язуються виконувати передбачені договором зобов'язання;

- підприємство зможе ідентифікувати стосовно товарів або послуг, які будуть передані права кожної сторони;

- підприємство може ідентифікувати умови оплати товарів чи послуг, які будуть передані;

- договір має комерційний зміст (зокрема, щодо ризиків, розподіл у часі чи величина майбутніх грошових потоків організації, як очікується, зміняться внаслідок договору);

- важливим є отримання підприємством відшкодування, право на яке вона отримує при обміні за товари або послуги, що буде передано покупцю, є вірогідним".

Підприємство має об'єднати два або більше договори, укладені одночасно або майже одночасно з одним покупцем (або пов'язаними сторонами покупця), а також обліковувати такі договори як один договір у разі дотримання одного чи декількох критеріїв: договори пого- джувалися як пакет з однією комерційною метою; сума відшкодування до сплати за одним договором залежить від ціни або вико- нання іншого договору; товари або послуги, обіцяні за договорами (або деякі товари чи послуги, обіцяні за кожним

договором), становлять один обов'язок до виконання.

Відповідно МСФЗ '15 (IFRS 15) «Виручка за контрактами із замовниками» є новий підхід до визначення того, чи повинен дохід визнаватися протягом певного періоду чи одночасно [8]. Виручка тоді визнається протягом певного періоду, коли клієнт отримує і споживає вигоди від результатів роботи виконавця за ступенем виконання ним робіт; результати роботи виконавця створюють чи поліпшують актив під час роботи, контрольований клієнтом; актив, який створюється за ступенем виконання робіт, і не може бути використаний виконавцем із іншою метою, до того ж виконавець має право на оплату робіт, виконаних на поточну дату. Якщо угода не відповідає жодному з зазначених вимог, виручка визнаватиметься одночасно під час переходу контролю над товаром клієнту.

Висновки до розділу 1

Аналізуючи публікації з проблематики доходів слід зазначити, відсутній єдиного підходу щодо визначення економістами сутності цієї категорії.

З наукової і практичної точки зору важливо розуміти джерела утворення доходу. Найближче до цих вимог є визначення доходу підприємства як надходжень, отриманих у результаті його господарської діяльності за певний період часу у вигляді конкретних економічних вигід, одержаних внаслідок використання у господарському процесі залучених для цього економічних ресурсів з врахуванням умов прийнятного рівня підприємницького ризик. Таке визначення дає чітке розуміння сутності доходу підприємства, яке намагається зменшити непередбачуваність майбутнього шляхом обґрунтування своїх рішень з урахуванням минулих та сучасних тенденцій у процесі своєї діяльності.

Класифікація доходів за видами діяльності має важливе значення для оцінки діяльності підприємства. Правильно визначені доходи дозволяють правильно зрозуміти економічний зміст їх, та прийняти оптимальні

управлінські рішення. Логічність та структурована класифікація доходів з використанням бухгалтерського і управлінського підходів дає можливість ефективно реагувати на поточну ситуацію та управляти ними.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

РОЗДІЛ 2

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІВ ДОХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Об'єктом для проведення дослідження стало ПСК «Любава-5».

Компанія ПСК «Любава-5» зареєстрована 05.06.2007 року за юридичною адресою Україна, 09831, Київська обл., Фастівський р-н, село Мала Снітинка, Розмір статутного капіталу ПСК «Любава-5» складає 89 880,00 грн.

ПСК «Любава-5» діє на підставі положень Статуту, а також чинного законодавства України. Підприємство є юридичною особою, володіє, користується та розпоряджається майном, що йому належить, має самостійний баланс, поточні та інші рахунки, круглу печатку, штампи, бланки з найменуванням підприємства, емблему.

Згідно КВЕД ПСК «Любава-5» займається:

роздрібною торгівлею у неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;

- інші види роздрібною торгівлі в неспеціалізованих магазинах;
- діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування;
- надання в оренду та експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна.

Основна мета підприємства отримання прибутку і досягнення найвищих результатів у діяльності. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства завжди залишається необхідною складовою процесу управління, оскільки завдяки їм компанія має можливість підвищувати ефективність роботи та своєчасно реагувати на проблеми.

ПСК «Любава-5» у своїй діяльності керується Господарським кодексом України, чинним законодавством України та положеннями Статуту.

ПСК «Любава-5» створене з метою одержання прибутку, досягнення економічних і соціальних результатів, збуту товарів, виконання робіт, розширення сфери послуг та збільшення робочих місць у сфері зайнятості населення [14].

Для проведення комплексного аналізу фінансового стану ПСК «Любава-5» необхідно оцінити динаміку основних показників, які характеризують фінансовий стан підприємства.

Оцінка фінансово-господарського стану ПСК «Любава-5» представлена в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Оцінка фінансово-господарського стану ПСК «Любава-5»

Показники	Роки			Відхилення			
	2021	2022	2023	Абсолютні тис. від 2023 грн		Відосні відхилення, 2023, %	
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	95768	95768	158169	61601	61601	164	164
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	68260	64521	126061	57901	60740	183	194
Середня кількість працівників, осіб	123	128	139	15	11	113	109
Адміністративні витрати, тис. грн	6908	9328	12402	4694	2274	167	124
Витрати на збут, тис. грн	0	3084	2358	2558	526	0	83
Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	25683	24983	24499	-2184	-584	92	98
Чистий прибуток (збиток), тис. грн	20757	19615	14683	-6164	-4932	70	75

Дані таблиці 1.1 щодо фінансової діяльності ПСК «Любава-5» протягом років 2021-2023 років свідчить про тенденції та зміни у її фінансовому стані. Чистий дохід від реалізації продукції ПСК «Любава-5» зріс і склав 158,169 тис.

грн у 20223 році, порівняно з 96,668 тис. грн у 2021 році. Збільшення середньої кількості працівників, що може свідчити про розширення бізнесу та відповідно збільшення обсягу збуту.

Адміністративні та витрати на збут протягом цього періоду зросли, що може вказувати на збільшення загальних витрат на управління та продаж продукції. Фінансовий результат від операційної діяльності ПСК «Любава-5» є позитивним і демонструє стабільну тенденцію до зростання. Також чистий прибуток ПСК «Любава-5» зменшувався протягом аналізованого періоду, з 20,757 тис. грн у 2021 році до 14,583 тис. грн у 2023 році. Ця динаміка може бути результатом зростання витрат, інфляції та конкурентної ситуації на ринку.

У цілому, аналіз фінансових показників вказує про потребу ретельного управління фінансовими ресурсами ПСК «Любава-5» задля збереження прибутковості та стійкості у майбутньому.

На ПСК «Любава-5» усі рішення приймає директор, саме він представляє інтереси підприємства, здійснює в установленому порядку угоди від імені підприємства, затверджує структуру і штатний розклад підприємства, здійснює прийом на роботу працівників підприємства, робить висновок з ними, змінює і припиняє трудові договори, видає накази, видає доручення в порядку, встановленому законодавством, а також несе відповідальність за наслідки своїх дій відповідно до законодавства України [14]. Розглянемо структуру ПСК «Любава-5» (рис 2.1).

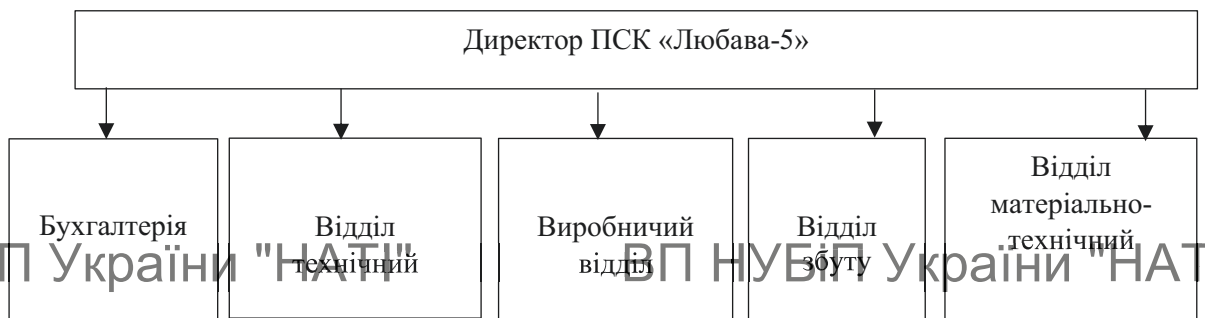

Рис. 2.1. Організаційна структура ПСК «Любава-5» Джерело [14]

ПСК «Любава-5» має самостійний баланс, поточний, валютний та інші рахунки в установах банків. Підприємство має право купувати, продавати, а також передавати безкоштовно, обмінювати, передавати в оренду юридичним та фізичним особам засоби та інші матеріальні цінності, використовувати та відчужувати їх іншим способом, якщо це не суперечить чинному законодавству України та статуту підприємства" [14].

ПСК «Любава-5» використовує розроблену програму Excel для аналізу фінансових результатів. Також за допомогою неї має змогу використовувати свої шаблонні розрахункові документи.

Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку на ПСК «Любава-5» несе керівник підприємства. Він зобов'язаний створити необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського обліку, забезпечити неухильне дотримання правомірних вимог головного бухгалтера щодо порядку оформлення та подання документів в бухгалтерію".

Організація облікової системи для компанії ПСК «Любава-5» має великий вплив на її успішну діяльність та досягнення мети, зокрема, досягнення найвищих результатів та максимізація прибутку. Оскільки підприємство багатогалузеве, бо займається торгівлею в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, а також напоями та тютюновими виробами, відповідно облік та аналіз фінансового стану стають ключовими елементами управління.

Враховуючи різноманітність діяльності компанії ПСК «Любава-5» його система обліку адаптована до специфіки кожного напрямку, зокрема, починаючи від торгівлі у неспеціалізованих магазинах. Організація включає в себе облік виробничих витрат, також витрат на збут, та контроль якості та кількості продукції.

Можна зробити висновок, що ПСК «Любава-5» яка займається роздрібною торгівлею в неспеціалізованих магазинах має досить різноманітну діяльність, що в свою чергу вимагає від підприємства комплексного та організованого обліку операцій, витрат, обсягів збуту інших показників.

Аналіз та оцінка фінансового стану компанії є ключовими факторами для досягнення поставленої мети - максимізації прибутку.

2.2. Особливості організації облікового процесу та облікової політики суб'єкта господарювання

Облікова політика ПСК «Любава-5» визначається Наказом, який відповідає вимогам забезпечення точності, чесності і відповідності стандартам бухгалтерського обліку та законодавству України. Розроблена облікова політика орієнтована на оптимізацію управління фінансовими ресурсами, та враховує специфіку діяльності підприємства.

До загальних принципів зазначених в обліковій політиці ПСК «Любава-5» є:

- дотримання міжнародних та національних стандартів обліку.
- добросовісність та об'єктивність при веденні обліку.

забезпечення конфіденційності фінансової інформації [14].

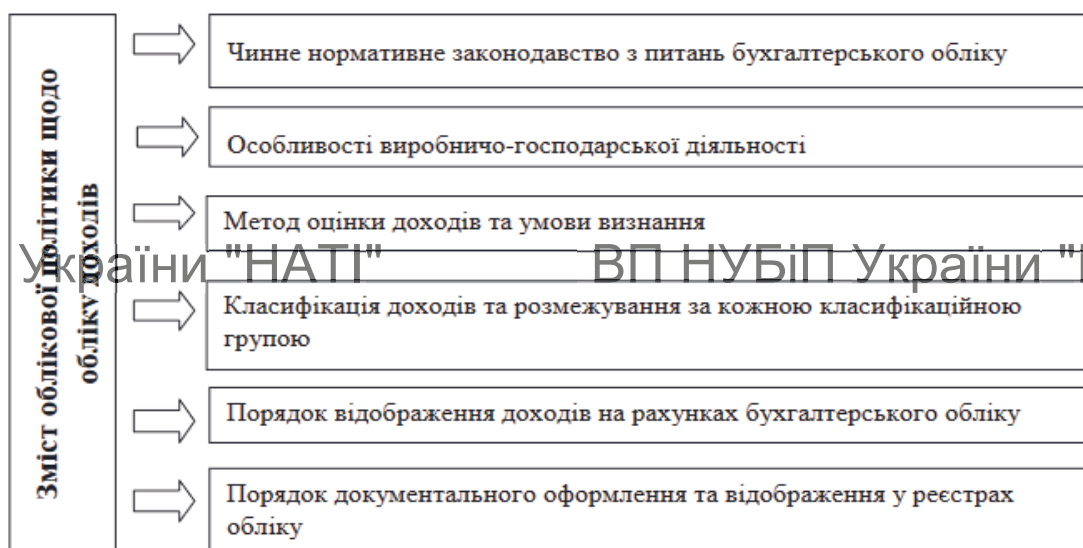

Рис 2.2. Зміст облікової політики щодо обліку доходів Джерело [16]

У ПСК «Любава-5» постійно здійснюється внутрішній контроль, а саме регулярна перевірка обліку інвентарних запасів і виробничого процесу для виявлення можливих ризиків та помилок, а також облік і аналіз виробничих витрат із метою оптимізації їх.

Облікова політика ПСК «Любава-5» покликана забезпечити покращення управління фінансовими ресурсами та створює достовірну та об'єктивну фінансову інформацію для прийняття управлінських рішень.

Організація облікового процесу ПСК «Любава-5» враховує специфіки його діяльності та вимоги сучасного бізнес-середовища. Серед галузевих особливостей та потреб підприємства, виділяються наступні аспекти організації облікового процесу:

1. ПСК «Любава-5» займається роздрібною торгівлею в неспеціалізованих магазинах, тому орієнтована на ведення товарного обліку.

2. Організація облікового процесу ПСК «Любава-5» спирається на потреби у веденні контролю якості продукції. Такий підхід включає в себе облік показників якості товару, витрати на контроль якості та лабораторний аналіз продукції.

3. ПСК «Любава-5» є значний оборот запасів, тому облік має бути точним для забезпечення безперебійного їх постачання.

4. ПСК «Любава-5» організацію облікового процесу включає налагодженню системи внутрішнього контролю.

Отже, організація облікового процесу та облікової політики ПСК «Любава-5» становить важливу складову прибуткової діяльності підприємства. Та відзначається відповідністю вимогам міжнародних та національних стандартів, які гарантують точність, достовірність та об'єктивність фінансової інформації. Враховуючи специфіку своєї діяльності, ПСК «Любава-5» активно застосовує внутрішній контроль та аналіз витрат, а також впроваджує сучасні програмні рішення для ефективного обліку інвентарних запасів та виробничих процесів. Усі заходи щодо обліку і контролю спрямовані на підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами у тому числі забезпечення

надійності фінансової звітності ПСК «Любава-5».

Важливим компонентом системи обліку доходів є правильне та своєчасне відображення господарських операцій. Для цього важливо розуміти компоненти системи обліку доходів та проаналізувати, яким чином вони використовуються для збору, обробки інформації та її узагальнення, відповідно це надасть можливість внесення оперативних змін у тому числі в оформленні необхідних зведених відомостей обліку та вирішення інших питань. Основні компоненти системи обліку доходів наведені на рисунку 2.3

Методичне забезпечення обліку					
Законодавчо-нормативна база					
П(С)БО 15 «Дохід», Н(П)С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»					
Умови визнання доходу від реалізації готової продукції	Оцінка доходу від реалізації продукції	Принципи обліку доходів	Розкриття інформації у примітках до фінансової звітності		
Технологічний процес обліку					
Операції обліку, які відображають рух інформації про облік доходів					
Реалізація (відвантаження) готової продукції	Оплата за реалізовану продукцію	Визначення доходу від реалізації готової продукції	Визначення чистого доходу від реалізації готової продукції		
Визначення податкових зобов'язань з ПДВ	Відображення акцизного податку	Відображення інших вирахувань з доходу			
Об'єкти обліку					
Дохід від реалізації готової продукції та	Заборгованість за реалізовану продукцію	інші доходи			
Інформаційне забезпечення					
Первинні документи	Довідки розрахунки	Відомості	Синтетичні рахунки	Аналітичні рахунки	Регістри обліку
Графік документообігу					
Облікові процедури					
Збір інформації	Обробка інформації	Відображення інформації в синтетичному обліку	Відображення інформації в аналітичному обліку	Відображення інформації в реєстрах обліку	Відображення інформації у фінансовій звітності
Наказ про облікову політику					

Рис. 2.3. Компоненти системи обліку доходів Джерело [25]

Важливою складовою при веденні обліку є своєчасне та повне документування фактів господарського життя. У ПСК «Любава-5» система документування господарських операцій та документообігу має наступну структуру та особливості:

1. Прийом та реєстрація первинних документів - первинні документи, такі як накладні, рахунки-фактури, акти виконаних робіт, звіти про витрати, надходять до відповідних відділів ПСК «Любава-5» тут вони приймаються, перевіряються на правильність та обробляються.

2. Ведення журналів та реєстрів оскільки кожен вид первинного документа ПСК «Любава-5» має свій журнал для реєстрації. Наприклад, є журнал обліку доходів і витрат, журнал реєстрації платежів і отримання грошей, журнал реєстрації основних засобів.

3. Одержання підписів і затвердження - деякі документи ПСК «Любава-5» вимагають підписів та затвердження відповідальних осіб зокрема керівництва компанії ПСК «Любава-5» все це може включати в себе погодження фінансових операцій, а також затвердження бюджету і плану розподілу коштів.

4. Податковий облік та звітність передбачає, що бухгалтерія ПСК «Любава-5» готує податкову звітність і документи для податкових органів, це відповідно включає в себе розрахунок податків, підготовку податкових декларацій.

5. Архівування і зберігання документів Цей процес в діяльності ПСК «Любава-5» відповідає законодавству. Зокрема зберігаються всі документи, включаючи паперові та електронні, впродовж визначеного строку, це дозволяє в разі потреби отримати доступ до інформації.

6. Контроль і безпека. ПСК «Любава-5» застосовуються сучасні технології для захисту інформації та ресурсів.

7. Систематично ПСК «Любава-5» на основі облікової інформації проводиться аналіз фінансового стану з метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

У ПСК «Любава-5» система документування та документообігу допомагає забезпечити належну облікову дисципліну, відповідно до вимог законодавчих вимог та забезпечує надійність інформації для прийняття управлінських рішень.

Господарські операції відображаються в обліку методом їх суцільного і безперервного документування. Записи в облікових регістрах проводяться на підставі первинних документів, створених до вимог закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Також згідно ПКУ є обов'язковим підтвердження обліку доходів, первинними, а також іншими документами, пов'язаними з обчисленням та сплатою податків. Відповідно облік доходів ведеться з використанням наступних первинних документів:

- накладна, акт виконаних робіт (наданих послуг);
- товарний чек;
- фіскальний чек РРО;
- розрахункова квитанція (за умови не використання ПРРО).

Три останні документи підтверджують отримання готівкової оплати. Якщо ж оплата здійснюється за безготівковим розрахунком, то її підтверджуватиме банківська виписка

Первинні документи - це письмові підтвердження, які фіксують та підтверджують господарські операції, у тому числі розпорядження і дозволи адміністрації (власника) на їх проведення.

У ПСК «Любава-5» первинні документи складаються на самостійно виготовлених бланках підприємства, які містять обов'язкові реквізити.

З метою впорядкованості руху та своєчасного одержання первинних документів наказом керівника підприємства встановлено графік документообігу, де зазначено дата створення або одержання документів та від яких підприємств їх прийнято, дата передачі їх в обробку та до архіву.

Графік документообігу у ПСК «Любава-5» оформляється у вигляді схеми із зазначенням переліку робіт: створення, перевірки, обробки

документів, що виконуються кожним підрозділом підприємства, усіма виконавцями, також зазначається їх взаємозв'язок і терміни виконання робіт.

Контроль за дотриманням виконавцями графіка документообороту на підприємстві, здійснюється головним бухгалтером. Вимоги головного бухгалтера щодо порядку оформлення, обробки та подання до архіву необхідних документів та відомостей є обов'язковими для усіх підрозділів підприємства.

Термін зберігання первинних документів, облікових реєстрів, бухгалтерських звітів та балансів у архіві підприємства, визначається згідно зі списком документів, що утворюються в діяльності суб'єкта господарювання.

Слід зазначити, що відповідно Податкового кодексу України платники податків зобов'язані зберігати документи та інформацію, пов'язані із виконанням вимог законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, упродовж визначених законодавством строків, але не менше 1825 днів (5 років) – для первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством, за винятком документів, до яких застосовується більш тривалий строк зберігання.

Видача первинних документів, реєстрів, звітів з бухгалтерії і архіву підприємства може провадитися тільки за рішенням головного бухгалтера.

У прок «Любава-5» відпуск готової продукції покупцям оформляється накладною на відпуск товарно-матеріальних цінностей (ф. № М-20), відповідно цей документ є підставою для списання готової продукції підприємством та відповідно для оприбуткування її підприємством-одержувачем, а також дозволу на вивезення її з території підприємства.

У накладній зазначають назву, номенклатурний номер, одиниці виміру, кількість, ціна кожного виду і сорту відвантаженої продукції. За потреби (при значній кількості назв товарів чи видів готової продукції, що відпускається) складається накладна за формою № 20 як обов'язковий додаток до товарно-

транспортної накладної (ф. № 1-ТН або № 1-ТР). Якщо дані про готову продукцію, що відпускається і вивозиться автотранспортом на сторону, вміщуються у товарно-транспортній накладній, накладна за формою № М-20 не складається.

Згідно Податкового кодексу України постачальник (продавець) повинен зареєструвати податкову накладну, де окрім інших реквізитів, вказуються ціна, ставка і сума ПДВ, загальна сума, що підлягає сплаті постачальнику. У разі звільнення від оподаткування готової продукції у податковій накладній зазначається «Звільнено від ПДВ. Податкова накладна надає право покупцю, зареєстрованому як платник ПДВ, на включення до податкового кредиту (з віднесенням на дебет рахунка 641 «Розрахунки за податками») витрат по сплаті ПДВ постачальнику за придбанні матеріальні цінності (роботи, послуги).

ПСК «Любава-5» реалізує свою продукцію покупцям на підставі первинних документів, які представлені на рисунку 2.4.

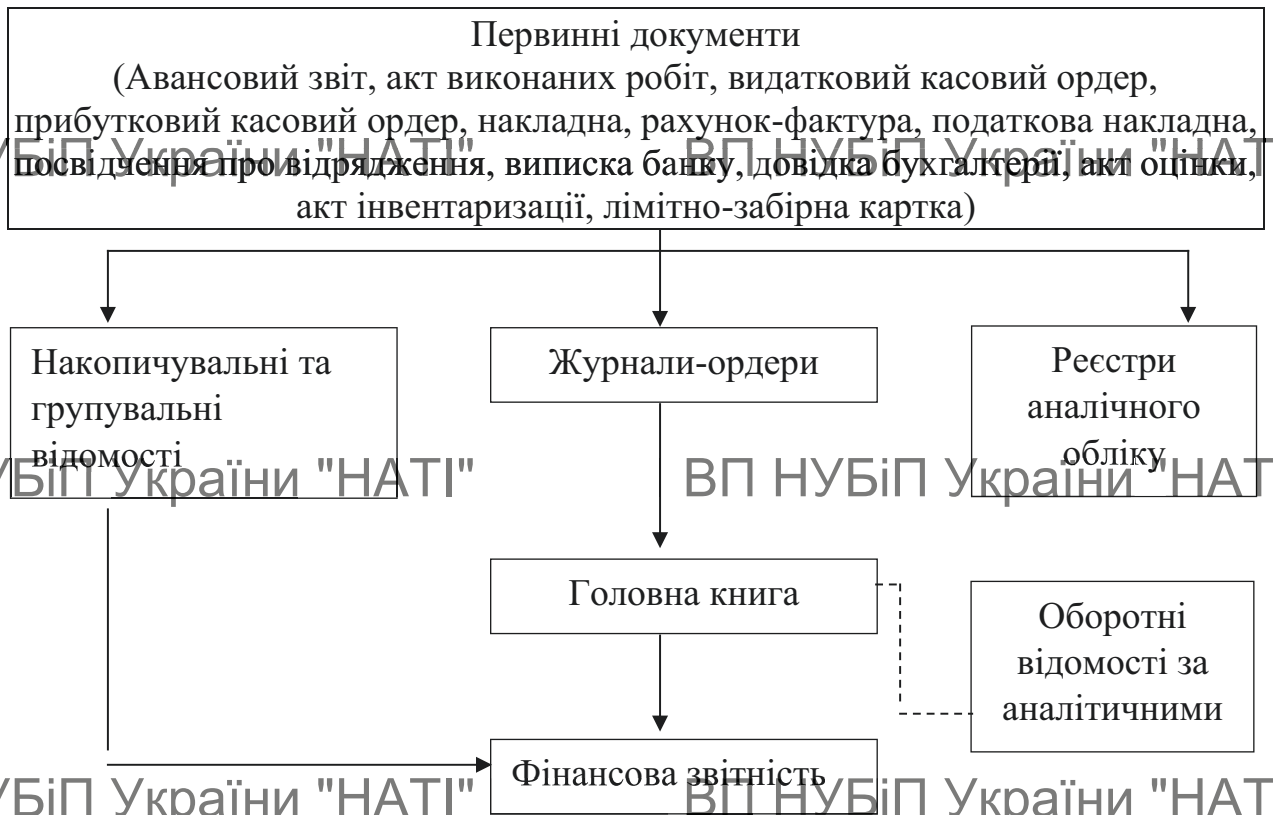

Рис.2.4. Документообіг ПСК «Любава-5»

Для проведення розрахунків з покупцем постачальник виписує рахунок-фактуру та інші розрахунково-платіжні документи, які підтверджують факт передачі матеріальних цінностей і їх оплати з зазначенням суми ПДВ.

Постачальник може включити до рахунка-фактури покупця, окрім вартості відвантаженої продукції, вартість тари, відвантаженої з продукцією (якщо вона не включена у відпускну вартість продукції і оплачується понад її відпускну вартість), також транспортні витрати.

Отже, формування та функціонування облікових підрозділів, а також розробка систем документування господарських операцій та документообігу в ПСК «Любава-5» покладено на бухгалтерію і це є невід'ємною частиною комплексної організації фінансової та облікової діяльності підприємства. Цей процес дозволяє забезпечити точність, ефективність і дотримання вимог законодавства з обліку та звітності, також визначає фундаментальні принципи функціонування компанії та впливає на її здатність до ефективного управління і прийняття важливих стратегічних рішень. У діяльності ПСК «Любава-5» система обліку і документування є необхідним інструментом для забезпечення фінансової стабільності та успішності.

2.3. Синтетичний та аналітичний облік доходів від операційної діяльності

У бухгалтерському обліку для обліку доходів Планом рахунків передбачено 7 клас рахунків - «Доходи і результати діяльності», які призначені для узагальнення інформації про доходи від операційної, інвестиційної і фінансової діяльності підприємства (рис. 2.5). Склад доходів та порядок їх визнання визначаються відповідними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Ці рахунків закривається в кінці кожного звітного періоду і відображає стан доходів за певний звітний період.

Рис.2.5 Перелік рахунків класу 7 «Доходи і результати діяльності»

ПСК «Любава-5» починає новий бухгалтерський звітний період із нульового сальдо по рахунку класу 7, на них накопичується інформація про доходи за окремий період, відповідно це дає змогу використовувати накопичену інформацію при складанні проміжної звітності (квартальної, за півроку, за дев'ять місяців). У кінці періоду сальдо рахунків доходів закриваються на рахунок 79 «Фінансові результати».

Доходи від основної операційної діяльності обліковуються на рахунку 70 «Доходи від реалізації», що використовується для узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції, товарів, робіт і послуг.

Рахунок 70 «Доходи від реалізації» має такі субрахунки:

- 701 «Дохід від реалізації готової продукції»;
- 702 «Дохід від реалізації товарів»;
- 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг»;
- 704 «Вирахування з доходу»
- 705 «Перестраховання».

ПСК «Любава-5» аналітичний облік доходів від реалізації ведеться за видами продукції, товарів, робіт, послуг, напрямками збуту та іншими ознаками, визначеними підприємством.

Облік доходів від реалізації на досліджуваному підприємстві ведеться згідно Плану рахунків бухгалтерського обліку. ПСК «Любава-5» у березні відвантажило товар покупцеві за договірною вартістю 24000 грн. (вартість

товару – 20000 грн. ПДВ – 4000 грн.). Собівартість товарів – 15000 грн., адміністративні витрати 1000 грн., витрати на збут – 500 грн. Порядок відображення в обліку представлено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Облік доходів від реалізації ПСК «Любава-5»

Зміст операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
Відображено дохід від реалізації товарів	361	702	24000
Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	702	641	4000
Відображено собівартість реалізованих товарів	902	281	15000
Відображено адміністративні витрати	92	661	1000
Відображено витрати на збут	93	208	500
Списано дохід від реалізації товарів на фінансовий результат	702	791	20000
Списано собівартість товарів на фінансовий результат	791	902	15000
Списано адміністративні витрати	791	92	1000
Списано витрати на збут	791	93	500

На рахунку 71 «Інший операційний дохід» ведеться узагальнення інформації про інші доходи від операційної діяльності підприємства у звітному періоді, крім доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), зокрема, доходів від оренди об'єктів інвестиційної нерухомості та інші.

Інші операційні доходи включають: "доходи від реалізації іноземної валюти; доходи від реалізації інших оборотних активів (крім фінансових інвестицій); доходи від операційної оренди активів; доходи від операційної курсової різниці за операціями в іноземній валюті; суми одержаних штрафів, пені, неустойок та інших санкцій за порушення господарських договорів, які визнані боржником або щодо яких одержані рішення суду, арбітражного суду про їх стягнення; доходи від списання кредиторської заборгованості, щодо якої минув строк позовної давності; відшкодування раніше списаних активів (надходження боргів, списаних як безнадійні); суми одержаних грантів та субсидій; інші доходи від операційної діяльності".

Рахунок 71 «Інший операційний дохід» має наступні субрахунки:

711 «Дохід від реалізації іноземної валюти»;

712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів»;

713 «Дохід від операційної оренди активів»;

714 «Дохід від операційної курсової різниці»;

715 «Отримані штрафи, пені, неустойки»;

716 «Відшкодування раніше списаних активів»;

717 «Дохід від списання кредиторської заборгованості»;

718 «Отримані гранти і субсидії»;

719 «Інші доходи від операційної діяльності».

Аналітичний облік інших операційних доходів ведеться за видами доходів та іншими напрямками, визначеними підприємством. Первинними документами для накопичення даних про інші операційні доходи є рахунки-фактури, товарно-транспортні накладі, платіжні вимоги, акти інвентаризації, ПКО, виписки банку, довідки та розрахунки бухгалтерії.

Облік інших операційних доходів (рахунок 71) представлено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Зміст операцій	Дебет	Кредит
Нараховано ПДВ при реалізації інших необоротних активів	71	64
Закриття рахунка (зарахування доходів до фінансових результатів)	71	79
Оприбутковано раніше списані основні засоби	10	71
Оприбутковано раніше списані інші необоротні матеріальні активи	71	71
Оприбутковано раніше списані нематеріальні активи	12	71
Оприбутковано раніше списані довгострокові фінансові інвестиції	14	71
Оприбутковано раніше списане незавершене будівництво	15	71
Оприбутковано раніше списані запаси	20	71
Оприбутковано раніше списані МШП	22	71
Оприбутковано раніше списане незавершене виробництво	23	71
Оприбутковано раніше списані напівфабрикати	25	71
Оприбутковано раніше списану готову продукцію	26	71

Оприбутковано раніше списану сільськогосподарську продукцію	27	71
Оприбутковано раніше списані товари	28	71
Відображена курсова різниця за валютним рахунком в банку	31	71
Відображена курсова різниця на грошові кошти в дорозі	33	71
Нарахування покупцям і замовникам курсової різниці на суму боргу у валюті	36	71

Продовження таблиці 2.3

	1	2	3
Відображена курсова різниця на суму дебіторської заборгованості підзвітних осіб в іноземній валюті		37	71
Зменшення нарахованого резерву сумнівних боргів у випадках одержання гарантій щодо оплати боргу		38	71
Визнано доходом суму цільового фінансування		48	71
Зараховано списану довгострокову позику до інших операційних доходів		50	7
Зараховано списану короткострокову позику до інших операційних доходів		60	71
Зараховано до доходу неотриману зарплату (кредиторську заборованість), за якою минув термін позовної давності		66	71
Зараховано до доходу списану кредиторську заборгованість перед учасниками		67	71

ПСК «Любава-5» облік інших операційних доходів ведеться до Плану рахунків бухгалтерського обліку. Зокрема, підприємство було продано за попередньою оплатою за 18000 грн (з ПДВ) сіванку первісною вартістю 36000 грн, залишкова вартість становить 9000 грн. Облік реалізації представлено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Облік реалізації необоротних активів в ПСК «Любава-5»

Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
Об'єкт основних засобів визнано активом утримуваним для продажу:			
Списано знос	131	106	27000

Списано залишкову вартість сівалки	286	106	9000
Отримано аванс (з ПДВ)	311	681	18000
Нараховано податкові зобов'язання	643	643	3000
Передано об'єкт за видатковою накладною	361	712	18000
Закрито податкове зобов'язання ПДВ	712	643	3000
Зараховано отриманий аванс в оплату за реалізований об'єкт	681	361	18000
Списано собівартість сівалки	943	286	9000

Слід відмітити, що згідно НП(С)БО 27 - Необоротні активи та група вибуття, утримувані для продажу, відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності на дату балансу за найменшою з двох величин - балансовою вартістю або чистою вартістю реалізації.

2.4. Синтетичний та аналітичний облік доходів від інвестиційної, фінансової діяльності та інших доходів

Доходи від фінансових операцій розкриваються через: дохід від участі в капіталі та інші фінансові доходи.

Дохід від участі в капіталі – дохід від фінансових інвестицій, що обліковуються за методом участі в капіталі.

"Метод участі в капіталі – це метод обліку інвестицій, згідно з яким балансова вартість інвестицій відповідно збільшується або зменшується на суму збільшення або зменшення частки інвестора у власному капіталі об'єкта інвестування".

Згідно з НП(С)БО 12 "Фінансові інвестиції" метод участі в капіталі застосовується для обліку інвестицій в асоційовані, спільні та дочірні підприємства, які звичайно є пов'язаними сторонами для інвестора.

Для обліку доходів від участі в капіталі передбачено рахунок 72 «Дохід від участі в капіталі» на якому узагальнюється інформація про доходи від інвестицій, які здійснені в асоційовані, дочірні чи спільні підприємства.

Рахунок 72 «Дохід від участі в капіталі» має такі субрахунки:

721 «Дохід від інвестицій в асоційовані підприємства»;

722 «Дохід від спільної діяльності»;

723 «Дохід від інвестицій в дочірні підприємства».

Аналітичний облік доходів від участі в капіталі ведеться за кожним об'єктом інвестування чи іншими ознаками, встановленими підприємством.

Облік інвестицій, облік яких ведеться за методом участі в капіталі, представлена в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Облік інвестицій за методом участі в капіталі

Зміст операцій	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Відображено інвестором прибуток, одержаний (належний) від участі в капіталі	141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі»	72 «Дохід від участі в капіталі»
Віднесено доходи від участі в капіталі, отримані за звітний рік, до складу фінансового результату від фінансових операцій	72 «Дохід від участі в капіталі»	792 «Результат фінансових операцій»

До інших фінансових доходів відносяться доходи, одержані від фінансових інвестицій (крім доходів, які відображаються за методом участі в капіталі), дивіденди, відсотки, амортизація дисконту за інвестиціями в боргові цінні папери.

Для обліку доходів, які виникають у ході фінансової діяльності підприємства, зокрема дивідендів, відсотків та інших доходів від фінансової діяльності, які не обліковуються на рахунку 72 «Дохід від участі в капіталі» призначено рахунок 73 «Інші фінансові доходи».

Рахунок 73 «Інші фінансові доходи» має такі субрахунки:

731 «Дивіденди одержані»;

732 «Відсотки одержані»;

733 «Інші доходи від фінансових операцій».

На досліджуваному підприємстві доходи від фінансової діяльності відсутні.

До складу інших доходів та витрат включаються доходи та витрати, які виникають під час діяльності (крім фінансових витрат), але не пов'язані безпосередньо з виробництвом та / або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг).

Облік інших фінансових доходів представлено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Облік операцій, пов'язаних з отриманням інших фінансових доходів

Зміст операцій	Дебет	Кредит
Закриття рахунка (зарахування доходів до фінансових результатів)	73	79
Надходження основних засобів як дивідендів	10	73
Отримано інші необоротні матеріальні активи як дивідендів	11	73
Надходження нематеріальних активів як дивідендів	12	73
Зарахування на ріріст довгострокових фінансових інвестицій дивідендів, належних від інших підприємств	14	73
Одержані дивіденди у вигляді запасів	20	73
Одержані дивіденди у вигляді молодняка тварин	21	73
Одержані дивіденди у вигляді МШП	22	73
Одержані товари в рахунок дивідендів	28	73
Отримано дивіденди готівкою	30	73
Отримано дивіденди на рахунок в банку	31	73
На суму дивідендів отримано короткостроковий вексель	34	73
Зараховано дивіденди як поточні фінансові інвестиції	36	73
Нараховано дивіденди непов'язаним сторонам за вкладеними інвестиціями, майно в оренді	37	73
Зараховано списану довгострокову позику до інших фінансових доходів	50	73
Зараховано списану короткострокову позику до інших фінансових доходів	60	73

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Для відображення інших доходів та витрат в бухгалтерському обліку використовуються такі рахунок 74 "Інші доходи" на якому відображають

доходи, що виникають в процесі діяльності, але не пов'язані з операційною та фінансовою діяльністю підприємства.

Рахунок 74 «Інші доходи» має такі субрахунки:

740 «Дохід від зміни вартості фінансових інструментів»;

741 «Дохід від реалізації фінансових інвестицій»;

742 «Дохід від відновлення корисності активів»;

744 «Дохід від неопераційної курсової різниці»;

745 «Дохід від безоплатно одержаних активів»;

746 «Інші доходи».

Доходи діяльності підприємства мають розкривати у Звіті про фінансові результати, який регулюються НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Звіт про фінансові результати – це звіт про доходи, витрати і фінансові результати підприємства. Метою складання звіту є надання користувачам повної, правдивої інформації про доходи, витрати, прибутки і збитки від діяльності підприємства за звітний період.

Звіт про фінансові результати повинен містити такі дані, щоб задовольняти інтереси користувачів – юридичних та фізичних осіб, яким необхідна інформація про доцільність підприємства для прийняття управлінських рішень.

Звіт про фінансові результати складається з чотирьох розділів (рис.2.5.):

Звіт про фінансові результати
1. Фінансові результати
2. Сукупний дохід
3. Елемети операційних витрат
4. Розрахунок показників прибутковості акцій

Рис.2.5. Структура форм Звіту про фінансові результати

Перший розділ побудований згідно з класифікацією доходів і витрат за видами діяльності та за функціями, що забезпечують послідовне зіставлення доходів і витрат для визначення чистого прибутку (збитку) звітного періоду.

Дохід повинен відображатися у Звіті про фінансові результати, коли в
наслідок господарської операції:

- збільшуються економічні вигоди у вигляді надходження активів
- зменшується зобов'язання, що призводять до зростання власного капіталу.

Оскільки, Звіт про фінансові результати відбиває результати фінансово-господарської діяльності за період з початку звітнього періоду, тобто містить інформацію про доходи, витрати, фінансові результати діяльності підприємства за звітний період, то на основі використання цієї інформації можлива оцінка прибутковості діяльності підприємства, структури доходів та витрат тощо. Однак дані звіту є основою не тільки для оцінки результатів звітнього періоду, але й для їх прогнозування.

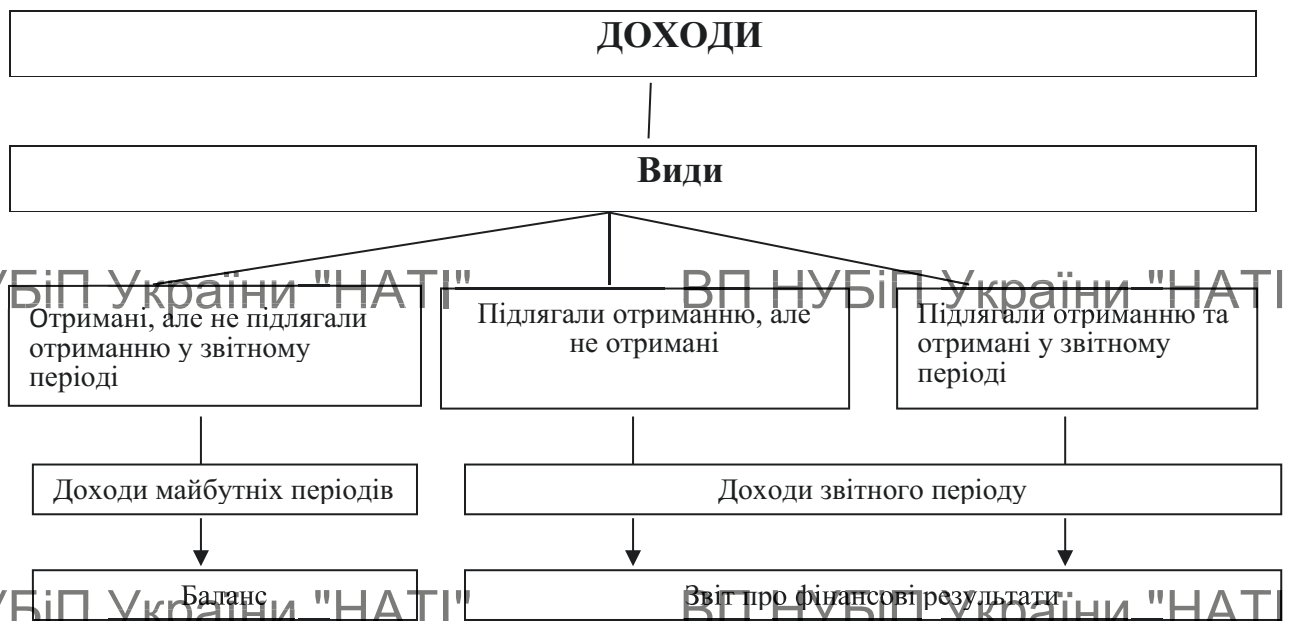

Рис.2.6. Визнання доходів та їх відображення у фінансовій звітності

Доходи і витрати наводять у Звіті про фінансові результати з метою визначення чистого прибутку або збитку звітнього періоду.

У статті "Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)" відображається загальний доход (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг, тобто без вирахування наданих знижок, повернення

проданих товарів та непрямих податків (податку на додану вартість, акцизного збору тощо).

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

У статті "Інші вирахування з доходу" відображаються надані знижки, повернення товарів та інші суми, що підлягають вирахуванню з доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) без непрямих податків. У цій статті відображають одержані підприємством від інших осіб суми доходів, що за договорами належать компанентам, принципалам тощо.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) визначається шляхом вирахування з доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) відповідних податків, зборів, знижок тощо.

У статті "Інші операційні доходи" відображаються суми інших доходів від операційної діяльності підприємства, крім доходу (виручки) від реалізації

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

продукції (товарів, робіт, послуг): дохід від операційної оренди активів; дохід від операційних курсових різниць; відшкодування раніше списаних активів; дохід від реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій, необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття) тощо. До цієї статті також включаються дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції та дохід від зміни вартості біологічних активів і сільськогосподарської продукції, одержаних унаслідок сільськогосподарської діяльності.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

У статті "Доход від участі в капіталі" відображається дохід, отриманий від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, облік яких ведеться методом участі в капіталі.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

У статті "Інші фінансові доходи" показуються дивіденди, відсотки та інші доходи, отримані від фінансових інвестицій (крім доходів, які обліковуються за методом участі в капіталі).

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

У статті "Інші доходи" показується дохід від реалізації фінансових інвестицій; дохід від неопераційних курсових різниць та інші доходи, які виникають у процесі звичайної діяльності, але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства.

Більшість факторів, що заважають розвитку та процвітанню підприємства, так чи інакше пов'язані з проблемами в організації управління: це прорахунки в плануванні, помилки управлінського та бухгалтерського обліку, робота з дебіторсько-кредиторською заборгованістю та ряд інших. Тому задача оптимізації управління завжди є актуальною. Але, як відомо, оптимізації неможливо досягнути без автоматизації. Сучасний стан інформаційних технологій обумовив достатньо швидкий розвиток систем автоматизації управління підприємством, яких на сьогодні існує багато як від закордонних, так і вітчизняних розробників програмного забезпечення.

2.5. Удосконалення обліку доходів діяльності підприємства

Сучасні умови організації бухгалтерського обліку використовують інформаційних технологій, які зберігають методологію та технологію бухгалтерського обліку, зменшують трудомісткість обліку та підвищують його якість. Перевагами сучасних програм автоматизації обліку є можливість виключати арифметичні помилки та неправильне відображення здійснених господарських операцій на рахунках синтетичного і аналітичного обліку в облікових регістрах та фінансовій звітності.

Вибір програмного забезпечення для обліку передбачає врахування ряду факторів, зокрема, вартість програми та її обслуговування, відповідно до яких приймається рішення. Важливим критерієм вибору програмного забезпечення повинна бути оцінка можливостей програми щодо забезпечення виконання завдань обліку.

Оцінюючи програмного забезпечення щодо обліку доходів необхідно проаналізувати, яким чином вони використовуватимуть в програмі для збору, обробки інформації та її узагальнення, чи є можливість внесення оперативних змін, оформлення зведеної інформації та вирішення ще інших питань.

Організація обліку доходів з використанням програмного забезпечення має надавати змогу визначити: форму і зміст первинних документів, зведені

документи; перелік довідок, розрахунків бухгалтерії; графік документообігу; реєстри обліку; синтетичні та аналітичні рахунки обліку. Достовірність даних обліку в інформаційній системі обліку залежить від правильності, повноти, достовірності внесених даних із паперових носіїв інформації, основними із яких є первинні документи та це ще раз підтверджує той факт, що значення правильного вибору первинних форм документів, контроль за інформацією, яку вони відображають".

Суб'єкти господарювання використовують в своїй практичній діяльності типову форму № М 20 "Накладна на відпуск товарно-матеріальних цінностей", яка підтверджує факт відвантаження, тому, повинна мати й інформацію про передачу ризиків, вигід, контролю щодо володіння готовою продукцією

Тому, доцільною є пропозиція А.П. Макаренко та А.А. Оренчака щодо внесення змін (додаткового розділу) у типову форму Накладної на відпуск матеріальних цінностей (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7

Удосконалення типової форми Накладної на відпуск матеріальних цінностей

Пов'язані з правом власності на готову продукцію		Пов'язані з управлінням, контролем над готовою продукцією	
Ризик	Вигоди	Управління	Контроль
	+	+	
Залишається за підприємством		Залишається за підприємством	
			+
покупцем	покупцем	покупцем	покупцем

Джерело:

Таким чином, дотримання умов визнання доходів, відповідно до НП(С)БО 15 "Дохід" буде відображатися документально.

Залишається ще одна умова, яка повинна виконуватися для того, щоб відобразити дохід в обліку це отримання майбутніх економічних вигід. Для документального оформлення дотримання цієї умови доцільно розкривати інформацію про ціну реалізації готової продукції (табл. 2.8)

Таблиця 2.8

Визначення майбутньої економічної вигоди від реалізації готової продукції

Вид реалізованої ГП	Дата і № договору	Дата накладної на відпуску МЦ	Субрах. аналітичного обліку ГП, відвантаженої	Собівартість реалізованої ГП	Дохід від реалізації ГП	Майбутня економічна вигода у вигляді надходження грошових коштів/інших надходжень	
						очікувана	фактично отримана
Олія соняшникова	№3 від 02.09.2023	03.09.2023	7015	1000	2400		+

Запропонований документ, підтверджує отримання майбутньої економічної вигоди від реалізації готової продукції відповідно до кожного договору і виду готової продукції.

При виборі програми бухгалтерського обліку особливу увагу необхідно звертати на можливість створення документів для внутрішнього контролю, слід зазначити, що не всі програми мають таку можливість, відповідно доречним є створення документів для внутрішнього контролю.

Макаренко А.П. та Оренчак А.А. виділили п'ять завдань, які дозволять авторативувати процеси та покращать контроль на підприємстві:

1. Достовірність визнання та оцінки доходу, відповідно до НП(С)БО.
2. Достовірність відображення доходу в синтетичному та аналітичному обліку, регістрах обліку і фінансовій звітності.
3. Достовірність визначення фінансового результату від реалізації готової продукції.
4. Облік і контроль виконання договірних зобов'язань.
5. Облік і контроль обсягів реалізованої готової продукції та її структури.

Перше завдання пов'язане з моментом відвантаження готової продукції та оформленням первинних документів. Друге і третє завдання виконуються автоматично програмою обліку, як правило, всі програми обліку ці питання вирішують. Проблемними питаннями є вирішення п'ятого завдання.

Договори поставок оформлюються і зберігаються у менеджерів,

відповідальних за поставку готової продукції. Контрольна функція виконання договірних зобов'язань залишається за менеджерами. Бухгалтерія виконує контрольну функцію за оплатою за реалізовану готову продукцію. Для поєднання двох контрольних функцій, які виконуються двома підрозділами, рекомендується створити документ, основна мета, якого є контроль за виконанням договірних зобов'язань (табл. 2.9).

Запропонований документ виконує функцію зведеного документа для контролю погашення заборгованості за реалізовану готову продукцію в розрізі договорів поставки, за видами готової продукції, а також для достовірності визначення дебіторської заборгованості на кінець звітного періоду, яка повинна відповідати залишку на рахунку 36, журналу, відомості, звітності.

Журнал виконання договірних зобов'язань

Договір Код/шифр	Вартість повного обсягу поставки	Заборгованість за реалізовану готову продукцію				Погашення заборгованості протягом звітного періоду		Залишок заборгованості на кінець звітного періоду	
		Дата реалізації ГП	Рахунок-фактура, сума до сплати, грн	Передоплата /аванс	Дт 361	Найменування документа, дата	Сума, грн	Дт 361	Сума, грн
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Вид готової продукції									

Протягом звітного періоду менеджери будуть мати змогу отримати оперативну інформацію про розрахунки за реалізовану готову продукцію для контролю за оплатою та прийняття відповідних рішень щодо погашення простроченої заборгованості, а також для проведення необхідного аналізу розрахунків за замовниками.

Для контролю за повнотою та достовірністю відображення визнаного доходу від реалізації готової продукції доцільно використовувати Відомість

контролю визначення доходу від реалізації готової продукції (табл. 2.10).

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ" Таблиця 2.10

Відомість контролю визначення доходу від реалізації готової продукції

Номер рахунка-фактури, дата / накладної на відпуск ГП, дата	Визнаний дохід від реалізації, відповідно до рахунку-фактури / накладної на відпуск ГП	Відображення доходу від реалізації готової продукції в обліку та фінансовій звітності					
		Рахунок аналітичного обліку	Кредит Рах. 70	Журнал	Оборотна відомість	Звіт про фінансові результати	Звіт про рух грошових коштів
Повинен дорівнювати підсумку за гр. 2, підсумку за гр. 3							

Для контролю обліку вирахувань з доходу від реалізації пропонуємо до використання Відомість аналітичного обліку до субрахунку 701 "Дохід від реалізації готової продукції" (табл. 2.11).

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Таблиця 2.11

Відомість аналітичного обліку до субрахунку 701 "Дохід від реалізації готової продукції"

Дата	Види вирахувань						Списання чистого доходу		Разом
	ПДВ		Акцизний податок		Інші, передбачені законодавством		рах.	Сума	
	рах.	Сума	рах.	Сума	рах.	Сума			
01.01.202 р.									
...									
31.12.202 р.									
Разом:	X		X		X		X		

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Отже, визначення облікових процедур є визначальним фактором для організації роботи облікового апарату, з урахуванням автоматизованого ведення бухгалтерського обліку. Аналіз основних компонентів бухгалтерського обліку, визначення задач для кожного компонента та їх вирішення шляхом використання інформаційних технологій дозволяє визначити вимоги до програми автоматизації обліку і зробити правильний вибір для ефективно організації бухгалтерського обліку доходів від реалізації готової продукції, з урахуванням додаткових контрольних бухгалтерських процедур та їх документального оформлення.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Висновки до розділу 2

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Дохід підприємства від операційної діяльності складається з доходу від його основної діяльності та інших операційних доходів. Доходи від основної операційної діяльності обліковуються на рахунку 70 «Доходи від реалізації», доходи від іншої операційної діяльності - на рахунку 71 «Інший операційний

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

дохід». До інших доходів відносяться: доходи від реалізації іноземної валюти; доходи від реалізації інших оборотних активів (крім фінансових інвестицій); доходи від операційної оренди активів; доходи від операційної курсової різниці за операціями в іноземній валюті; суми одержаних штрафів, пені, неустойок та інших санкцій за порушення господарських договорів, які визнані боржником або щодо яких одержані рішення суду, арбітражного суду про їх стягнення; доходи від списання кредиторської заборгованості, щодо якої минув строк позовної давності; відшкодування раніше списаних активів (надходження боргів, списаних як безнадійні); суми одержаних грантів та субсидій; інші доходи від операційної діяльності.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Сучасна теорія і практика ведення бізнесу в Україні доводять, що без використання та ефективного використання інформаційних технологій ефективна організація бухгалтерського обліку на сучасних підприємствах неможлива, і вона набуває все більшого значення в процесі управління бізнесом.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

РОЗДІЛ 3

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ДОХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Методичні прийоми внутрішнього контролю

Внутрішній контроль діяльності підприємства здійснюють на підставі таких джерел: річні звіти, наказ про облікову політику підприємства, договори на виконання госпрозрахункових завдань, дані оперативного обліку, плани економічного і соціального розвитку, виробничі звіти, первинні документи по обліку, виробничих витрат і оприбуткуванню продукції, статистична звітність, реєстри оперативного, агротехнічного обліку, матеріали інвентаризації та інші. Широко використовують різноманітні прийоми контролю, тобто збирають інформацію при спостереженнях за виробничими процесами, обстеженні робочих місць, а також прийоми економічного аналізу, в тому числі економіко-статистичні методи при виборі альтернативних оцінок і прогнозуванні перспективних рішень щодо нових технологій і форм організації виробництва.

Джерелами інформації для перевірки доходів діяльності підприємства є:

- 1) первинні документи;
- 2) договори на постановку продукції;
- 3) реєстри з обліку готової продукції та її реалізації;
- 4) Головна книга та фінансова звітність;

Під час перевірки доходів потрібно встановити:

- дотримання встановленого переліку доходів діяльності;
- правильність ведення обліку доходів діяльності;

Для виявлення відхилень і порушень фактичні дані зіставляють з нормативними і законодавчими нормами, тобто використовують різні джерела: інструкції по веденню обліку і складанню звітності, рекомендації по плануванню виробничої і комерційної діяльності, нормативні документи щодо

використання трудових і матеріальних ресурсів, ГОСТи, правила, положення,
законодавчі документи

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Предметна область дослідження інформації за доходами представлена на
рисунок 3.1.

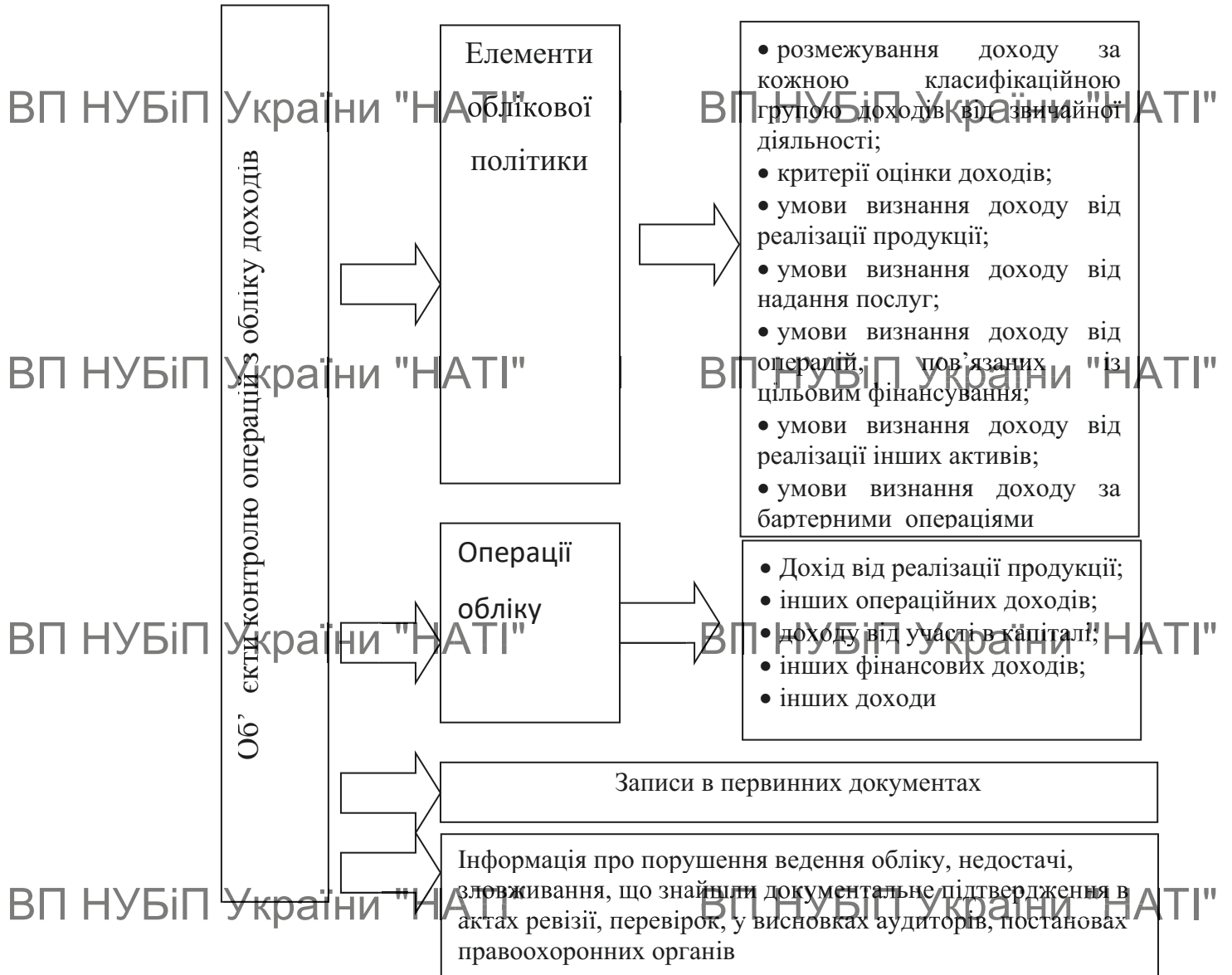

Рис 3.1. Предметна область контрол операцій з відображення доходів

На підготовчій стадії аудиту перед складанням програми перевірки здійснюють вибір методів та прийомів, які можуть коригуватися в ході їх здійснення.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Методи контролю передбачає використанням загальнонаукових методичних прийомів і специфічних прийомів. До загальнонаукових методичних прийомів належать:

"Аналіз - прийом дослідження, який полягає у розчленуванні об'єкта аудиту на складові елементи, вивченні їх ознак і властивостей.

Синтез - прийом дослідження об'єкта аудиту, який полягає в його цілісності, єдності й взаємозв'язку структурних елементів.

Індукція - вивчення аудитором частини характеристик об'єкта (наприклад, суму нестачі визначають за даними на кожен рік - щомісячно).

Дедукція - вивчення аудитором загальної характеристики об'єкта, а потім його складових частин (наприклад, обсяг пісування консервів в загальному і вина відповідальних осіб кожного окремо)".

"Аналогія – вивчення одних об'єктів на основі подібності з іншими.

Моделювання - заміна об'єкту його аналогом, моделлю.

Абстрагування - на основі вивчення аудитором конкретних об'єктів виявляють закономірність за іншими об'єктами.

Конкретизація - це метод, протилежний абстрагуванню, тобто передбачає всебічне дослідження стану об'єктів аудиту.

Системний аналіз - це вивчення об'єктів аудиту в сукупності усіх елементів і факторів, які зумовили даний факт (встановлення причин і зв'язків, що спричинили порушення).

Функціонально-вартісний аналіз - включає вивчення об'єктів аудитором повної технологічної системи виробництва з вартісною оцінкою кожної складової частини від підготовки виробництва до реалізації продукції."

До специфічних прийомів контролю належать:

"Дослідження документів – прийоми документального контролю достовірності, доцільності, ефективності господарських операцій, відповідності їх законодавчим та нормативно-правовим актам, що регулюють процес розширеного суспільного відтворення.

Камеральні перевірки – прийом документального контролю якості проектно-кошторисної документації капітальних інвестицій, а також документів на виконання будівельно-монтажних робіт, які підприємства подають установі банку, що здійснює їх фінансування і контролює цільове використання кредитів.

Нормативно-правове регулювання – система прийомів, що використовуються контролем для виявлення порушень нормативних і правових актів у процесі розширеного суспільного відтворення.

Узагальнення і реалізація результатів контролю – сукупність прийомів синтезування результатів контролю і прийняття рішень щодо виправлення виявлених недоліків фінансово-господарської діяльності об'єкта підприємства і запобігання їм у майбутньому.

Групування недоліків – систематизація і узагальнення недоліків і порушень нормативно-правових актів у процесі господарської діяльності за економічною однорідністю, часом проведення і важливістю.

Хронологічна послідовність – спосіб групування недоліків і порушень нормативно-правових актів, виявлених у процесі дослідження документів.

Систематизований спосіб групування дає можливість виявити недоліки при дослідженні однорідних документів за весь ревізований період.

Хронологічно-систематизований спосіб – це мішане групування, яке полягає у тому, що ревізор виявляє недоліки у хронологічній послідовності і систематизує їх за економічною однорідністю операцій (касові, банківські, товарні, розрахункові).

Прийняття рішень за результатами перевірки це спосіб впливу на об'єкт контролю, і забезпечує його функціонування у заданих параметрах і режимах.

Контроль за виконанням прийнятих рішень це прийом реалізації прийнятих рішень, що передбачає встановлення фактичного стану об'єкта контролю та його поведінки відповідно до управлінської дії.

3.2. Методика аналізу та внутрішнього контролю доходів діяльності

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Оцінка доходів і фінансових результатів підприємства, дозволяє отримати загальну картину діяльності та відповідно розробити комплекс рекомендацій і пропозицій щодо покращення фінансового стану, а також по підвищенню ефективності фінансової політики на довготривалу перспективу

ВП НУБіП України "НАТІ"

Дослідження фінансових результатів – один із найважливіших напрямків перевірки.

При дослідженні операцій з отримання доходів згідно НП(С)БО потрібно переконатися, що до складу доходів підприємства не включені надходження від інших осіб, а також:

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

- "ПДВ, акцизів та інших податків;
- надходження за договорами комісії, агентським договорами;
- попередньої оплати продукції (товарів, робіт, послуг);
- авансу в рахунок оплати продукції;
- завдань під заставу або в погашення позики;
- надходжень, що належать іншим особам;
- надходжень від первинного розміщення цінних паперів".

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Особливістю обліку доходів є їх класифікація за видами діяльності:

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

- доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- інші операційні доходи;
- фінансові доходи;
- інші доходи;

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Контролюючи доходи (виручку) від реалізації продукції слід впевнитися, що:

- "покупцеві були передані ризики і вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію;

– підприємство не здійснювало надалі управління і контроль за реалізованою продукцією;

– сума доходів була достовірно оцінена;

– економічні вигоди збільшилися або існує впевненість в їх збільшенні;

– у випадку здійснення обміну продукцією, яка є подібною за призначенням та має однакову справедливу вартість, підприємство не відображало доходу.

Перевірка фактичного доходу (виручки) від реалізації продукції передбачає дослідження первинних документів: банківські виписки про рух грошових коштів на рахунках, відомості про відпуск готової продукції зі складів, надходженні готівки у касу при оплаті рахунків за відвантажену продукцію, прибуткові касові ордери при платіжні вимоги та платіжні доручення на оплату реалізованої продукції.

Правильність обліку доходів від участі в капіталі перевіряють за даними рахунка 72 „Дохід від участі в капіталі”, який має такі субрахунки: 721 „Дохід від інвестицій в асоційовані підприємства”; 722 „Дохід від спільної діяльності”; 723 „Дохід від інвестицій у дочірні підприємства”.

При дослідженні фінансових доходів аудитор повинен перевірити дані, відображені на рахунку 72 „Дохід від участі в капіталі”, а саме прибуток, отриманий від інвестицій в асоційовані дочірні або спільні підприємства, облік яких ведеться методом участі в капіталі та визначається як добуток чистого прибутку звітного періоду асоційованого (більше 25% акцій), дочірнього або спільного підприємств на частку у статутному капіталі такого підприємства.

При перевірці інших фінансових доходів слід з'ясувати правильність віднесення та обліку доходів, одержаних від фінансових інвестицій (крім доходів, які відображують за методом обліку участі в капіталі), дивідендів, відсотків.

Перевірка доходів, пов'язаний з їх наданням, передбачає визначення ступеня завершеності операцій на дату балансу за наявності таких умов: можливості достовірної оцінки доходу;

ймовірність отримання економічної вигоди;

можливості достовірної оцінки ступеня завершеності надання послуг;
можливості достовірної оцінки витрат, здійснених для надання послуг.

Слід впевнитися, що коли доход від надання послуг не був достовірно визначений, то підприємство відобразило його у розмірі визначених витрат, що підлягали відшкодуванню. А якщо не існувало ймовірності відшкодування таких витрат, то доход не визнавався, а зазначені витрати визнані витратами звітного періоду.

Для обліку операційних доходів, не пов'язаних з реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг) передбачено рахунок 71 „Інший операційний доход”.

Для перевірки доходів від іншої діяльності потрібно дослідити дані рахунку 74 „Інші доходи”:
доходи від реалізації необоротних активів, майнових комплексів, фінансових інвестицій;

доходи від не операційних курсових різниць;

доходи від безоплатно отриманих активів;

доходи від переоцінки основних засобів.

Аудитор повинен впевнитися, що сальдо рахунку 74 в кінці звітного періоду списано на субрахунок 793 „Результат від іншої діяльності”.

Перевірку правильності складання звіту про фінансові результати здійснюють згідно НП(С)БО 1 та Методичними рекомендаціями щодо форм фінансової звітності на підставі даних рахунків сьомого, восьмого і дев'ятого класів. В стандарті наголошується на необхідності дотримання положень щодо відображення доходів і витрат із дотриманням критеріїв їх визнання:

Далі перевірка зводиться до встановлення достовірності і обґрунтованості даних обліку, на основі яких складають Звіт про фінансові результати, а також виконання відповідних арифметичних розрахунків.

Важливо перевірити підтвердженість бухгалтерського обліку на рахунках відповідними первинними документами. Правильність визначення показників, які характеризують фінансові результати (чистий дохід, прибуток,

збиток) установлюють виконанням розрахунків у дублюючому режимі. В таблиці 3.1 наведені основні елементи методики перевірки достовірності і об'єктивності інформації, наведеної у першому розділі звіту про фінансові результати.

Таблиця 3.1

Методика перевірки I розділу звіту про фінансові результати

Статті	Рахунки	Первинні документи
Чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг:	За дебетом 701 «Дохід від реалізації продукції»	Договори купівлі-продажу, приймальні квитанції, накладні, акти, рахунки-фактури, ТТН, виписки
Дохід (виручка) від реалізації товарів, робіт, послуг за вирахуванням наданих знижок, повернутих товарів, доходів комітентам, непрямих податків	702 «Дохід від реалізації товарів» 703 «Дохід від реалізації робіт, послуг» За кредитом 791 «Результат операційної діяльності»	банку, касові ордери, податкові накладні
Інші операційні доходи	Дебет 71 «Інший операційний дохід» Кредит 791 «Результат операційної діяльності»	Договори, рахунки-фактури, ТТН, платіжні доручення, виписки банків, касові ордери, податкові накладні тощо
Дохід від участі в капіталі	72 «Дохід від участі в капіталі» Кредит 792 «Результат фінансових операцій»	Рахунки, платіжні доручення, виписки банку, довідки бухгалтерії
Інші фінансові доходи	73 «Інші фінансові доходи» Кредит 792 «Результат фінансових операцій»	Рахунки, платіжні доручення, виписки банків, довідки бухгалтерії тощо
Інші доходи	74 «Інші доходи» Кредит 793 «Результат іншої діяльності»	ТТН, накладні на вибуття основних засобів, накладні, податкові накладні, довідки бухгалтерії тощо

У другому розділі звіту про фінансові результати наводиться інформація про інший сукупний дохід та розраховується сукупний дохід підприємства, отриманий у звітному періоді (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Методика перевірки II розділу звіту про фінансові результати

Стаття	Зміст та порядок розрахунку	Рахунки
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	Відображають суму дооцінки основних засобів та нематеріальних активів, зменшену на суму здійснених уцінок таких активів протягом звітного періоду за мінусом дооцінок/уцінок віднесених на фінансовий результат	Аналітичні дані за рахунком 41 «Капітал у дооцінках»
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	Відображають суму зміни балансової вартості об'єктів хеджування, визначену згідно НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти»	Аналітичні дані за рахунком 41 «Капітал у дооцінках»
Накопичені курсові різниці	Відображають суму курсових різниць, які згідно НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» визнають у власному капіталі та визнають у складі іншого сукупного доходу (за фінансовими інвестиціями у господарські одиниці за межами України)	Аналітичні дані за субрахунком 423 «Накопичені курсові різниці»
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	Відображають частку іншого сукупного доходу асоційованих, дочірніх або спільних підприємств, облік фінансових інвестицій в які ведуть за методом участі в капіталі (наприклад, частина дооцінки необоротних активів, курсових різниць)	Аналітичні дані за рахунком 42 «Додатковий капітал»
Інший сукупний дохід	Відображають суму іншого сукупного доходу, для розкриття якого за ознакою суттєвості неможливо виділити окрему статтю або включити до іншої статті цього розділу	Аналітичні дані за рахунком 42 «Додатковий капітал»

В умовах ринкової економіки важливим завданням контролю є оцінка фінансових результатів та фінансового стану підприємства, що дозволяє отримати загальну картину результатів фінансово-господарської діяльності та розробити комплекс рекомендацій і пропозицій щодо поліпшення фінансового стану, досягнутого на момент перевірки, а також по підвищенню ефективності фінансової політики на тривалу перспективу.

3.3. Удосконалення внутрішнього контролю та прийняття

управлінських рішень щодо збільшення доходів діяльності

У сучасних умовах автоматизації бухгалтерського обліку змінюється і методика проведення перевірок. В залежності від якості програми обліку, яка використовується і оцінки системи внутрішнього контролю обирають стратегію перевірки бухгалтерського обліку доходів.

Для кожного об'єкта перевірки визначається пакет документального забезпечення, за яким оцінюється якість проведеного контролю.

Одним із завдань внутрішнього контролю є необхідність ведення документації щодо результатів перевірки за проведеними процедурами. До складу документації за результатами перевірки входять робочі документи і підсумкові документи.

Робочі документи складаються за довільною формою, але відображають методику перевірки за кожною процедурою.

Доцільним для застосування на досліджуваному підприємстві є робочі документи розроблені науковцями А.П. Макаренком та А.А. Юренчаком.

Ціна реалізації найважливіший показник реалізації готової продукції, від якого залежить дохід від реалізації готової продукції та чистий дохід від реалізації готової продукції; Для правильності визначення ціни реалізації продукції слід розробити робочий документ (таблиця 3.3)

Таблиця 3.3

Перевірка правильності визначення ціни реалізації готової продукції

Договір		Вартість одиниці виміру ГП			Відхилення
№	Один. виміру	Ціна	Розпорядчий документ	Довідка - розрахунок	Рахунок фактура
1/2023	шт	50		50	50

Отримавши впевненість у достовірності та правильності визначення ціни реалізації готової продукції перевіряємо правильність відображення ціни реалізації в первинних документах, які оформлюються при визнанні доходів

від реалізації готової продукції. Отримавши таким чином ще один вид впевненості у достовірності відображення ціни реалізації готової продукції.

Таблиця 3.4

Перевірка достовірності відображення ціни реалізації у первинних документах

Договір / дата відвантаження	Дані Рахунка - фактури			Дані Накладної на відпуск ГП			Відхилення
	К-сть	Ціна	Сума	К-сть	Ціна	Сума	
1/2023	10	50	500	10	50	500	-

При проведенні контрольних процедур, доцільно застосувати перевірку фактичних обсягів реалізації із даними заключених договорів, а також перевірку правильності, повноти відображення доходу від реалізації готової продукції. Зразки робочих документів представлено в таблицях

Таблиця 3.5

Перевірка фактичної реалізації до рахунка— фактури і Договору на поставку

Замовник	Договір	Дані Договору			Дані рахунків - фактур			Відхилення
		К-сть	Ціна	Вартість замовлення, грн	К-сть	Ціна	Вартість реалізації о поставки, грн	
Вид готової продукції								
ТОВ "В"	1/2023	1	50	5000	1	50	5000	-
Разом:	x	1	X	5000	1	X	5000	-

Перевірка фактичних сум реалізації відповідно до заключених договорів надасть достатні докази щодо правильності відображення фактично доходу.

Таблиця 3.6

Перевірка правильності, повноти відображення доходу в обліку

Дані накладних, ТТН		Дані рахунку - фактури		Дані кредитом рах.701		Дані в Журналі 6		Відхилення
Номер / Дата	Сума, грн	Номер / дата	Сума, грн	Дата	Сума, грн	Дата	Сума, грн	
1/2023	5000	01.09.23	5000	09.09.23	5000	09.09.23	5000	-
Разом:	5000	X	5000	X	5000	X	5000	-

Застосування робочого документа (таблиця 3.6) надає впевненість щодо повноти відображення визнаних доходів за кредитом рахунку 701, та первинних документів.

Таблиця 3.7

Перевірка правильності визначення та утримання непрямих податків, які зменшують суму доходу від реалізації готової продукції

Дата/Номер рахунку - фактури	Сума доходу (кредит 701)	Податки, які зменшують суму доходу (дебет 701)						Відхилення
		За даними обліку			фактично			
		ПДВ	Акцизний податок	Інші	ПДВ	Акцизний податок	Інші	
1/2023	5000	1000	-	-	1000	-	-	-
Разом:	5000	1000	-	-	1000	-	-	-

Використання робочого документа (таблиця 3.7) дозволяє підтвердити записи за дебетом рахунку 701, які відображають податки, що зменшують суму доходів.

Таблиця 3.8

Перевірка правильності визначення чистого доходу від реалізації готової продукції в регістрах обліку

Визначення чистого доходу від реалізації готової продукції						Відхилення
За даними обліку			Фактично			
Журнал 6 (кредитовий оборот)	Відомість 6.1. (дебетовий оборот)	Сума чистого доходу	Журнал 6 (кредитовий оборот)	Відомість 6.1. (дебетовий оборот)	Сума чистого доходу	
6000	1000	5000	6000	1000	5000	-

Використання робочого документа (таблиця 3.8) дозволяє перевірити правильність визначення основних показників (дохід, суми ПДВ, акцизного податку, інших витрат).

Таблиця 3.9

Перевірка правильності і достовірності відображення доходу від реалізації готової продукції без укладання договорів у синтетичному обліку

№	Покупець	Видаткова накладна		Вид ГП	Один. вим.	К-сть	Ціна один. вимір.	Вартість (ціна) готової продукції		
		номер	дата					Видаткова накладна	Банківська виписка (сплачена)	за кредитом рах.
Г	ТОВ "А"	1	09.09	олія	л	100	50	5000	5000	5000
Разом:		X	X	X	X	X	X			

Таблиця 3.10

Аналіз виявлених порушень і помилок під час проведення аудиторської перевірки

Виявлені помилки, порушення	Оцінка порушення						
	Індекс РД	Рахунок обліку	Регістр обліку	Фінансова звітність	Од. вимір./ к- сть	Сума, грн	Примітки

Провівши внутрішній контроль обліку доходів діяльності у ПСК «Любава-5» можна зробити висновок що облік побудова відповідно до діючих нормативних актів, у фінансовій звітності відсутні помилки.

Висновки до розділу 3

Внутрішній контроль і аналіз доходів діяльності підприємства, дозволяє отримати загальну картину діяльності та відповідно розробити комплекс рекомендацій і пропозицій щодо покращення фінансового стану, а також по підвищенню ефективності фінансової політики на довготривалу перспективу.

У сучасних умовах автоматизації бухгалтерського обліку змінюється і методика проведення перевірок. В залежності від якості програми обліку, яка використовується і оцінки системи внутрішнього контролю обирають стратегію перевірки бухгалтерського обліку доходів.

Для кожного об'єкта перевірки визначається пакет документального

забезпечення, за яким оцінюється якість проведеного контролю.

Одним із завдань внутрішнього контролю є необхідність ведення документації щодо результатів перевірки за проведеними процедурами. До складу документацію за результатами перевірки входять робочі документи і підсумкові документи.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Бакалаврська кваліфікаційна робота присвячена вивченню теоретичних і практичних питань обліку та внутрішнього контролю доходів діяльності підприємства. Об'єктом дослідження стало ПСК «Любава-5».

З наукової і практичної точки зору важливо розуміти джерела утворення

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

доходу. Найближче до цих вимог є визначення доходу підприємства як надходжень, отриманих у результаті його господарської діяльності за певний період часу у вигляді конкретних економічних вигід, одержаних внаслідок використання у господарському процесі залучених для цього економічних ресурсів з врахуванням умов прийняттого рівня підприємницького ризик. Таке

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

визначення дає чітке розуміння сутності доходу підприємства, яке намагається зменшити непередбачуваність майбутнього шляхом обґрунтування своїх рішень з урахуванням минулих та сучасних тенденцій у процесі своєї діяльності.

Класифікація доходів за видами діяльності має важливе значення для

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

оцінки діяльності підприємства. Правильно визначені доходи дозволяють правильно зрозуміти економічний зміст їх, та прийняти оптимальні управлінські рішення. Логічність та структурована класифікація доходів з використанням бухгалтерського і управлінського підходів дає можливість ефективно реагувати на поточну ситуацію та управляти ними.

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

Доходи від господарської діяльності класифікуються в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності за видами діяльності. Це дає можливість визнавати дохід, враховуючи особливість і сутність кожної операції і забезпечує підставу для подальшого аналізу діяльності підприємства і контролю за нею для прийняття рішень.

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

Бухгалтерський облік доходів діяльності у ПСК «Любава-5» ведуть згідно Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», П(С)БО 15 «Дохід», Податкового кодексу України.

Документальне оформлення доходів діяльності підприємстві

здійснюється у первинних документах: товарно-транспортні накладні, рахунки-фактури, накладні внутрішньогосподарського призначення.

Дохід підприємства від операційної діяльності складається з доходу від його основної діяльності та інших операційних доходів. Доходи від основної операційної діяльності обліковуються на рахунку 70 «Доходи від реалізації», доходи від іншої операційної діяльності - на рахунку 71 «Інший операційний дохід». До інших доходів відносяться: доходи від реалізації іноземної валюти; доходи від реалізації інших оборотних активів (крім фінансових інвестицій); доходи від операційної оренди активів; доходи від операційної курсової різниці за операціями в іноземній валюті; суми одержаних штрафів, пені, неустойок та інших санкцій за порушення господарських договорів, які визнані боржником або щодо яких одержані рішення суду, арбітражного суду про їх стягнення; доходи від списання кредиторської заборгованості, щодо якої минув строк позовної давності; відшкодування раніше списаних активів (надходження боргів, списаних як безнадійні); суми одержаних грантів та субсидій; інші доходи від операційної діяльності.

Сучасна теорія і практика ведення бізнесу в Україні доводять, що без використання та ефективного використання інформаційних технологій ефективна організація бухгалтерського обліку на сучасних підприємствах неможлива, і вона набуває все більшого значення в процесі управління бізнесом.

Внутрішній контроль і аналіз доходів діяльності підприємства, дозволяє отримати загальну картину діяльності та відповідно розробити комплекс рекомендацій і пропозицій щодо покращення фінансового стану, а також по підвищенню ефективності фінансової політики на довготривалу перспективу.

У сучасних умовах автоматизації бухгалтерського обліку змінюється і методика проведення перевірок. В залежності від якості програми обліку, яка використовується і оцінки системи внутрішнього контролю обирають стратегію перевірки бухгалтерського обліку доходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

1. Атамас П. Й. Управлінський облік: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2020. 440 с.

2. Афанас'єва І.І. Інформаційна система управлінського обліку в умовах діджиталізації економіки. Збірник наукових праць Державного університету інфраструктури: Серія «Економіка і управління» Вип. 49. К.: ДУІТ, 2021. С. 32-40. <https://em.duit.in.ua/index.php/home/article/view/3/3>.

3. Бабаєв Ю. А. Бухгалтерський фінансовий облік. М.: «РІОР», 2013. 312 с.

4. Балабат Ю.Б. Організація діловодства, документування операцій та документообігу. 2018. URL: <http://dspace.wnu.edu.ua/jspui/bitstream/>

5. Баранова А.О. Аудит : навч. посіб. Харків : ХДУХТ, 2017. 246 с.

6. Білозерцев В.С., Худякова О.С. Методика обліку та аудиту розрахунків з контрагентами на підприємстві. *Економіка та держава*. 2019. № 1. С. 73

7. Бруханський Р.Ф. Бухгалтерський облік: підруч. / Р.Ф. Бруханський. –Тернопіль: ТНЕУ, 2016. – 480 с.

8. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Т.В. Давидюк, О.В. Манойленко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. – Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 250 с.

9. Васильєва В. Г., Семенюк Д. Ю. Облік доходів і витрат: напрями гармонізації міжнародних та національних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності

10. Візіренко С. В., Іваніцький К. В. Організація обліку розрахунків з контрагентами. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 23. С. 58–63.

11. Візіренко С.В., Мансурова А.Д. Організація та методика внутрішнього контролю забезпечення виконання договірних зобов'язань. *Сталий розвиток економіки*. 2018. № 3 [40]. С.162-169.

12. Водоп'янова О. Відшкодування завданих збитків. *Дебет-Кредит*.

ВП НУБіП України "НАТІ" 2021

ВП НУБіП України "НАТІ" №

5.URL:https://online.dtkr.ua/2021/05/44546?_ga=2.167034942.104044445.1678296152-1620952796.1667856200 (дата звернення: 31.10.2023).

13. Височан О.С. Облікова дисторсія: поняття, класифікація, причини виникнення та мінімізація негативних наслідків. Наукові записки

ВП НУБіП України "НАТІ" Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». 2017.

№ 5(33). С. 127-129

14. Галузеві стандарти обліку та фінансової звітності: [Коллективна монографія] / [В.М. Жук, Ю.С. Бездушна, Б.В. Мельничук та ін.]; За ред. В.М. Жука. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2015. 368 с.

ВП НУБіП України "НАТІ" 15. Годов С.Ф. Управлінський облік: підручник. К: Центр учбової

літератури. 2018. 400 с.

16. Гуріна Н.В. Економічна сутність доходів та їх класифікація: проблеми і шляхи вирішення науковий вісник херсонського державного університету випуск 12 (2015)

ВП НУБіП України "НАТІ" 17. Гуцаленко Л.В., Мотенко О.О. Формування фінансових

результатів в контексті бухгалтерського обліку. Розвиток аграрної економіки в умовах інституціональних трансформацій. Матер. Міжнар. наук.-прак.конф. ВНАУ, 2016 .С.30-33.

18. Житний П.Є. Облікова політика в умовах розвитку фінансово-промислових систем: методологія та організація, монографія / П.Є. Житний. Луганськ: Вид-во СХУ ім. В. Даля, 2017. 352 с.

ВП НУБіП України "НАТІ" 19. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського

обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. наказом М-ва фінансів України від 30 листоп. 1999 р. № 291.

ВП НУБіП України "НАТІ" URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення:

31.10.2023).

20. Карпенко Є.А. Шийка Г.І. Доходів від реалізації за міжнародними та національними стандартами бухгалтерський облік, аналіз та аудит

21. Кононова О.Є. Організація бухгалтерського обліку: Навч. посібник. – Дніпро: ДВНЗ ІІДАБА, – Вена: Premier Publishing s.r.o, Vienna, 2018. – 102 с.
22. Костирко А. Г. Організація процесу документування аудиторської перевірки. *Економіка і суспільство* : електронне наукове фахове видання. 2018. № 18. С. 928-932.
23. Крупка Я.Д., Задорожний З.В., Починок Н.В. та інші. Фінансовий облік. Тернопіль : ТНЕУ, 2020. 482 с., С. 174-216
24. Кузуб М. В., Радченко Д. В. Документація як складовий елемент методу бухгалтерського обліку. *ХНУМГ ім. О. М. Бекетова*, 2018р. С. 218-221.
25. Лобода Н. О. Бухгалтерський облік (загальна теорія) : [практикум] / Н. О. Лобода, М. Т. Костишина. – Львів : ЛДФА, 2011. – 252 с.
26. Лобода Н. О. Організація обліку: [навч. посіб.] / Н. О. Лобода, М. Т. Костишина, Киричук У. М., Демко М. Я. – Львів : ЛДФА, 2011. – 192 с.
27. Лень В. С. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика : [навчальний посібник] / В. С. Лень, В. В. Гливенко. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2012. – 625 с.
28. Ловінська Л. Г. Гроші в сучасній системі бухгалтерського обліку / *Економіка України*. 2018. №2(507). С.12–21.
29. Макаренко А. П., Левитська Д. Ю. Удосконалення обліку та внутрішнього аудиту розрахунків з дебіторами на торговельних підприємствах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 1. С.30–38
30. Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Бескоста Г.М. Аудит: навч.-метод. посібник. Запоріжжя: ЗДІА, 2016. 184 с.
31. Макаренко А.П. Фінансовий облік II: навч.&метод. посібник для студ. ЗДІА спец. 6.030509 "ОіА" ден. та заоч. форм навчання / А.П. Макаренко, Т.О. Меліхова, Г.М. Бескоста// ЗДІА. — Запоріжжя: ЗДІА, 2014. — 288 с.
32. Максимова В. Ф. Бухгалтерський облік: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Одеса: ОНЕУ, 2012. 670 с.
33. Назаренко І. М. Актуальні аспекти аудиторської перевірки

фінансових результатів підприємства. *Інвестиції : практика та досвід*, 2019.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

№20. С.39-44

34. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13

35. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

36. Плаксієнко В. Я., Назаренко І. М., Жадько К. С., Гаркуша С. А. Електронна бухгалтерія : підручник. Київ : Центр учбової л-ри. 2021. 298 с.

37. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

38. Просянюк Н.О., Ананська М.О., Кірсанова В.В., Станіславик О.В. Бухгалтерський облік. Теоретичні основи: [навчальний посібник] / [за ред. д-ра екон.наук, проф. С.В. Філіппової]. - Харків: Бурун Книга, 2010. - 240 с.

39. Садовська І.Б., Божидарнік Т.В., Нагірська К.Є. Бухгалтерський облік. Навч. посіб. «Центр учбової літератури». Київ, 2013. 688 с.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

40. Скоробогатова Н. Є. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2017. 248 с.

41. Сокольська Р.Б., Зелікман В.Д., Акімова Т.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. Частина І. Аналіз фінансової звітності. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2015. 92 с.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

42. Сук Л.К., Сук П.Л. Фінансовий облік : навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. і доп. Київ, 2015. – 647 с.

43. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність: підручник. 6–те вид., допов. і перероб. К.: Алерта, 2013. 981 с.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

44. Чалий І.В. МСФЗ 15: не лише про доходи / І.В. Чалий // Вісник МСФЗ. 2014. № 13. URL: http://ifrs.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ000623.

45. Чалий І.В. Визнання доходу: новий МСФЗ 15 / І.В. Чалий // Все про бухгалтерський облік. – 2014. – № 101 (2218). – С. 20–22.

46. Фінансова звітність ТОВ «Дібрівка Агросервіс». URL.

<https://agrotimes.ua/ovochisad/dibrivka-agroservis-urostyla-ponad-200-tonn-organichnoyi-malyny/>

47. Фінансовий облік : конспект лекцій / укладачі: М. Ю. Абрамчук, Ю. Г. Гуменна, І. В. Тютюнник, П. М. Рубанов. Суми : Сумський державний університет, 2018. 395 с.

48. Фінансовий облік : підруч. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. ТНЕУ, 2019. 478 с.

49. Фінансовий облік : підруч. Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. 4-те вид. [доп. і перероб.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – 451 с.

50. Фрайман А.В., Селіванова Н.М. Удосконалення організації обліку основних засобів в період карантину. Economics: time realities, 2022, №2(60). С. 68-81.

51. Фролов С. М. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів економічних і юридичних спеціальностей усіх форм навчання. Суми: ДВНЗ УАБС НБ. 2015. 332 с.

52. Шот А.П. Фінансовий облік: навч. посіб. Львів: ТзОВ «Растр-7», 2016. 342 с.

53. BAS. URL. <https://conto.com.ua/ua/products/produkti-bas-dlya-masovogorinku/basbukhgalteriya/?gclid=Cj0KCQjwy4KqBhD0ARIsAEbCt6jdkRckrJDfmKpznkcoDCXkYqIXhXUZM1B42578XbbJZNgQoG04aAe5NALpotiv>

54. IFRS 15 – Revenue from Contracts with Customers URL : <http://www.iasplus.com/en/standards/ifrs/ifrs15>.